

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Gemeente Leidschendam-Voorburg

Integraal Huisvestingsplan

Primair Onderwijs | 2015-2018

april 2015

**Gemeente
Leidschendam-Voorburg**
Integraal Huisvestingsplan
Primair Onderwijs
2015-2018

april 2015

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	6		
1 Inleiding	11	4 Trends en Ontwikkelingen	24
1.1 Doelstelling	11	4.1 Gymnastiekonderwijs	24
1.2 Afbakening	11	4.2 Integrale Kindcentra (IKC's)	24
1.3 Aanpak	12	4.3 Veranderingen in het onderwijsconcept	25
1.4 Leeswijzer	13	4.4 Passend Onderwijs	26
		4.5 Duurzaamheid	27
2 Het Primair Onderwijs van Leidschendam-Voorburg	14	4.6 Kwaliteitskader Basisonderwijs	29
2.1 Scholen	14	4.7 Normbedragen	30
2.2 Onderwijskwaliteit	14		
2.3 Leerlingenprognose op gemeentelijk niveau	14	5 Beleidskaders: Wet- en Regelgeving & beleidsambities	33
2.4 Leerlingenstromen op gemeentelijk niveau	15	5.1 Wettelijke taak onderwijshuisvesting	33
2.5 Leerlingenstromen op wijkniveau	15	5.2 Verandering wettelijke taak: doordecentralisatie buitenkant onderhoud	34
2.6 Schoolbesturen	18	5.3 Uitvoering wettelijke taak onderwijshuisvesting	35
		5.4 Beleidskader: IHP	36
3 Visie	19	5.5 Aanvullend beleid IHP: Volumeafspraken	36
3.1 Visie op Leidschendam-Voorburg	19	5.6 Beleidsambitie IHP: Gymnastiek	38
3.2 Visie op de sociale structuur	20	5.7 Beleidsambitie IHP: Verbeteren functionaliteit gebouwenbestand	38
3.3 Visie op de ruimtelijke structuur	20	5.8 Beleidsambitie IHP: IKC's	38
3.4 Visie Coalitieakkoord	21	5.9 Beleidsambitie IHP: Toekomstbestendige en duurzame huisvesting	38
3.5 Visie op onderwijs	21	5.10 Vooruitblik beleid onderwijshuisvesting: Toekomstvisie VNG	41
3.6 Visie op onderwijshuisvesting	23		

6 Analyse onderwijshuisvesting	44	8 Financiering & Planning	70
6.1 Uitgangspunten analyse capaciteit onderwijshuisvesting	44	8.1 Scenario 1: Realisatie passende huisvesting – huidig normbedrag	70
6.2 Vergelijking volumeafspraken met leerlingenprognose	45	8.2 Scenario 2: Realisatie van Integrale Kindcentra	72
6.3 Analyse capaciteit Voorburg	45	8.3 Scenario 3: Optimaliseren spreiding en levensvatbaarheid scholen	72
6.4 Analyse capaciteit Leidschendam	53	8.4 Scenario 4: Realisatie toekomstbestendige en duurzame huisvesting – verhoging normbedrag	72
6.5 Analyse capaciteit Stompwijk	61	8.5 Scenario 5: Realisatie ambities Coalitieakkoord	74
6.6 Analyse gymnastiek capaciteit	62	8.6 Tijdelijke huisvesting tijdens nieuwbouw/verbouwing	74
6.7 Analyse spreiding en omvang scholen (volumeafspraken)	62		
6.8 Analyse functionaliteit gebouwenbestand	63	9 Vooruitblik	75
6.9 Analyse IKC aanbod	63		
6.10 Analyse toekomstbestendige en duurzame huisvesting	64	Bijlage I Ruimtetekorten en overschotten gymnastiek per school in klokuren	76
7 Scenario's	65		
7.1 Scenario 1: Realisatie passende huisvesting	65		
7.2 Scenario 2: Realisatie van Integrale Kindcentra	67		
7.3 Scenario 3: Optimaliseren spreiding onderwijshuisvesting	68		
7.4 Scenario 4: Realisatie toekomstbestendige huisvesting	68		
7.5 Scenario 5: Realisatie ambities Coalitieakkoord	69		

Voorzieningen Primair Onderwijs Kern Voorburg

Legenda

Wijkindeling:

1. Voorburg Noord.
2. Bovenveen.
3. Voorburg West.
4. Voorburg Midden en Oud.
5. Essesteijn.

Schoolbesturen Primair Onderwijs:

- St. PANTA RHEI.
- St. Lucas Onderwijs.
- Montessorivereniging Vreugd en Rust.

Gymnastiekvoorzieningen:

- Gymzaal. ● Sporthal.

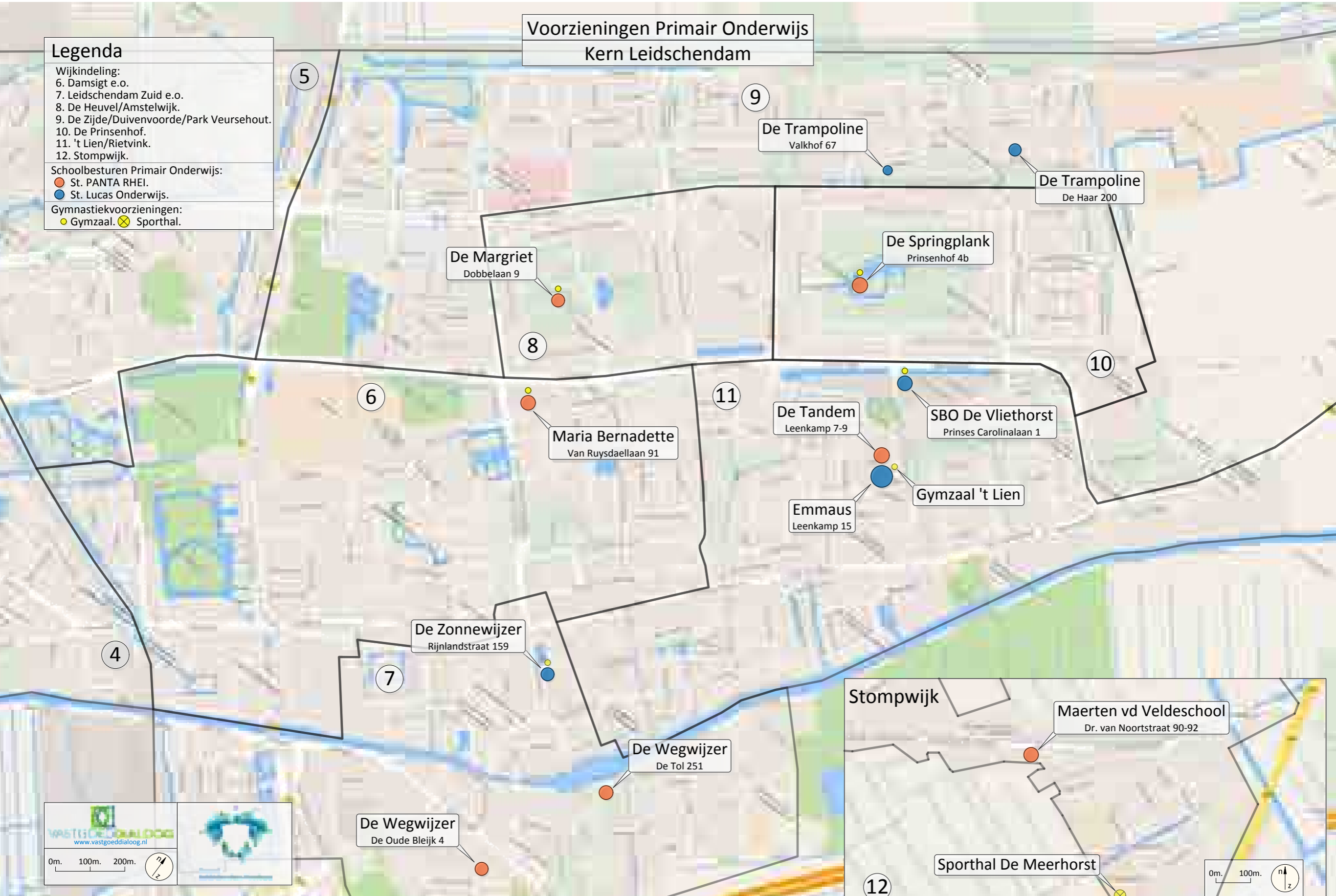
Voorzieningen Primair Onderwijs Kern Leidschendam

Legenda

Wijkindeling:
 6. Damsigt e.o.
 7. Leidschendam Zuid e.o.
 8. De Heuvel/Amstelwijk.
 9. De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout.
 10. De Prinsenhof.
 11. 't Lien/Rietvink.
 12. Stompwijk.

Schoolbesturen Primair Onderwijs:
 ● St. PANTA RHEI.
 ● St. Lucas Onderwijs.

Gymnastiekvoorzieningen:
 ● Gymzaal. ● Sporthal.

VASTGOEDDIALOGOOG
www.vastgoeddialogoog.nl

0m. 100m. 200m.

Stompwijk

Maerten vd Veldeschool
 Dr. van Noortstraat 90-92

Sporthal De Meerhorst

0m. 100m.

SAMENVATTING

Goed onderwijs is onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van de onderwijshuisvesting.

“De gemeente heeft een wettelijke verplichting om te zorgen voor goede onderwijshuisvesting. Goed onderwijs kan alleen in schoolgebouwen die passen bij de eisen van deze tijd: schoon, veilig, comfortabel en duurzaam. Wij willen schoolgebouwen zonder achterstallig onderhoud en met een gezond binnenklimaat. Wij voeren daarom het huidige integraal huisvestingsplan uit, stellen een nieuw integraal huisvestingsplan 2015-2018 op in relatie tot de onderwijsvisie.”¹

Dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het Basisonderwijs (BO) en Speciaal Basisonderwijs (SBO) omschrijft de inzet van beleid voor de periode 2015-2018. Daarnaast wil de gemeente een doorkijk geven naar de ontwikkelingen tot 2025 en in beeld brengen welke schoolgebouwen in deze periode in aanmerking komen voor vervanging. Dit IHP heeft een meer strategisch karakter door vanuit visie, beleid en ontwikkelingen strategische keuzes te maken. Daarnaast wordt ook invulling gegeven aan de wettelijke taak van de gemeente: het voorzien in voldoende en adequate huisvesting. Scholen, schoolbesturen en kinderopvanginstellingen zijn in een vroeg stadium betrokken bij de planvorming.¹

Het IHP omschrijft de gewenste voorzieningenstructuur voor onderwijshuisvesting op basis van een visie op onderwijs en onderwijshuisvesting. Trends en ontwikkelingen worden geanalyseerd. Er wordt gekeken naar de huidige capaciteit, leerlingenprognoses en ruimtebehoefte. Dit alles wordt vertaald in een aantal scenario's om te komen tot de gewenste voorzieningenstructuur.

Visie op onderwijshuisvesting

De gemeentelijke visie op onderwijshuisvesting is als volgt: De gemeente moet voldoen aan haar wettelijke taak om de scholen adequaat te huisvesten. Het coalitieakkoord voegt hieraan toe dat schoolgebouwen schoon, veilig, comfortabel en duurzaam moeten zijn, met een uitdagende buitenruimte voor kinderen. Dit vraagt om functionele, duurzame en flexibele huisvesting met een veilige, groene buitenruimte. Tot slot streeft de gemeente naar een goede spreiding van het onderwijs en levensvatbare leerlingenaantallen van de scholen.

Trends en ontwikkelingen

Dit IHP signaleert vijf trends/ontwikkelingen die van invloed zijn op onderwijshuisvesting:

- 1) De ambitie van het kabinet en de PO-raad om het aantal bewegingsuren in het basisonderwijs te verhogen.
- 2) De ontwikkeling van Integrale Kindcentra (IKC's).
- 3) De ontwikkelingen in lesvormen, de toenemende aandacht voor en van ICT en de professionalisering van de docent.
- 4) De invoering van passend onderwijs, waarbij basisscholen, voor zover mogelijk, onderwijs gaan bieden aan kinderen met lichamelijke beperkingen en gedragsproblemen.

¹ Coalitieakkoord 2015-2018 'Ondernemend, sociaal, duurzaam en dichtbij'.

- 5) De toenemende aandacht voor duurzaamheid. Duurzaamheid stelt ook hogere eisen aan schoolgebouwen. Dit vraagt om een kwaliteitskader voor de onderwijshuisvesting en een bezinning op de hoogte van de normbedragen.

Wettelijke taak en aanvullende beleidsambities

De gemeente heeft een wettelijke taak om te voorzien in voldoende en adequate huisvesting voor scholen in het BO en SBO. Daarnaast stelt dit IHP voor om in te zetten op de volgende speerpunten:

- Volumebeleid;
- aanbieden van voldoende gymnastiekcapaciteit;
- verbeteren van de functionaliteit van het gebouwenbestand;
- realiseren van IKC's;
- realiseren van toekomstbestendige nieuwbouw: duurzaamheid en kwaliteit.

Volumebeleid

Op basis van de prognoses blijkt dat bij ongewijzigd beleid er een groot huisvestingstekort ontstaat bij een aantal scholen en grote leegstand bij andere scholen. In Voorburg is een tekort aan onderwijshuisvesting en dat tekort groeit. Opvallend is daarbij dat er veel leerlingen uit Leidschendam in Voorburg naar school gaan, terwijl er geen leerlingen uit Voorburg in Leidschendam naar school gaan.

Deze ongelijke leerlingstromen zijn een bedreiging voor de spreiding van de onderwijsvoorzieningen in Leidschendam-Voorburg.

Als aanvullend beleid stelt dit IHP daarom voor om volumeafspraken voor schoolomvang vast te leggen. Deze volumeafspraken hebben als doel om een divers en goed gespreid aanbod van onderwijs te borgen en de huisvesting te optimaliseren. Bijkomend voordeel is dat volumebeleid desinvesteringen tegengaat, de duurzaamheid van gebouwen bevordert en mogelijk ruimte zou kunnen scheppen voor investeringen.

Scenario's

De wettelijke taak en de beleidsambities zijn uitgewerkt in 5 scenario's.

- *Scenario 1: Realisatie passende huisvesting*

Dit scenario realiseert passende onderwijshuisvesting bij de volumeafspraken door te investeren in de volgende zes scholen die functioneel niet meer voldoen en/of te oud zijn:

- De Pius X (60 jaar oud)
- De Vijverhof (83 jaar oud)
- De Wegwijzer (Hoofdlocatie 39 jaar oud – Dislocatie 48 jaar oud)
- De Trampoline (Hoofdlocatie 44 jaar oud – Dislocatie 46 jaar oud)
- De Maerten van den Veldeschool (58 jaar oud)
- Noodlokalen Emmaüs (18 jaar oud)

- *Scenario 2: Realisatie van Integrale Kindcentra*

In dit scenario worden bij bestaande scholen en bij nieuwbouwoopgaven in totaal zes IKC's gerealiseerd. De schoolbesturen verzoeken om voorfinanciering van de bijbehorende welzijns-m²'s. Deze voorfinanciering kan via huurinkomsten worden terugverdiend.

- *Scenario 3: Optimaliseren spreiding onderwijshuisvesting*

Dit scenario beschrijft een voorstel om de onderwijshuisvesting in Damsigt e.o. uit te breiden en het leerlingenaantal van De Springplank en De Margriet te verhogen. Aanleiding hiervoor is:

- De analyse dat de spreiding van de scholen in één wijk niet optimaal is: in Damsigt e.o. wonen 662 schoolgaande kinderen. De Maria Bernadette school is de enige school in de wijk en heeft slechts ruimte voor ongeveer 240 leerlingen. Het gevolg is dat veel leerlingen buiten de eigen wijk naar school gaan. Uitbreiding van de onderwijshuisvesting in Damsigt e.o. zou de spreiding van de scholen in Leidschendam verbeteren.

- Bij De Margriet en De Springplank hebben te lage leerlingenaantallen. Een groei bij deze scholen zal echter niet eenvoudig te realiseren zijn gezien de samenstelling van de wijk. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de levensvatbaarheid van deze scholen te vergroten. Dat is lastig omdat keuzes van ouders maar beperkt zijn te beïnvloeden en er veel verloop in de wijk is (verhuizingen uit en naar de wijk).

Het scenario stelt voor om te komen tot nieuwbouw voor De Margriet in Damsigt e.o. (al dan niet in combinatie met De Maria Bernadette). Daarnaast stelt het scenario voor te investeren in het onderwijsprofiel van De Springplank en levendigheid in het gebouw te vergroten door extra activiteiten.

De mogelijkheid om De Margriet te verplaatsen naar een eigen locatie in Damsigt e.o. wordt onderzocht. De benodigde investering in het onderwijsprofiel van De Springplank wordt eveneens nog uitgewerkt. Een voorstel voor de benodigde investeringen wordt apart van het IHP opgesteld.

- *Scenario 4: Realisatie toekomstbestendige huisvesting*
Dit scenario stelt voor om huisvesting te realiseren, behorend bij de ambities van toekomstbestendige en duurzame huisvesting. Daarvoor wordt het normbudget in totaal met 25% verhoogd.

- *Scenario 5: Realisatie ambities Coalitieakkoord*
Het coalitieakkoord formuleert de wens om schone, veilige, comfortabele en duurzame schoolgebouwen te realiseren. Daarnaast geeft het coalitieakkoord een aantal concrete thema's waar de onderwijshuisvesting op zou kunnen aansluiten. In dit scenario wordt voor de onderwijshuisvesting invulling gegeven aan deze thema's.

Voor dit scenario zou een extra budget beschikbaar gesteld moeten worden. Dit zou betekenen dat naast de verhoging van het normbudget met 25% nog eens 10% extra budget vrijgemaakt zou moeten worden.

Opgave tot 2025

Wat is de opgave voor de onderwijshuisvesting in de gemeente in de toekomst?

Met de realisatie van de investeringen in de onderwijshuisvesting zoals omschreven in scenario 1 en 4 krijgen vijf schoolgebouwen nieuwbouw. Daarnaast worden de noodlokalen van de Emmaüs vervangen. Hierdoor wordt 25% van de onderwijsgebouwen vervangen. Door deze investeringen wordt de gemiddelde leeftijd van de onderwijsgebouwen in de gemeente teruggebracht van 38 jaar naar 24 jaar. Het landelijk gemiddelde is 36 jaar.

Het aantal oude gebouwen (ouder dan 40 jaar) in Leidschendam-Voorburg teruggebracht tot vier:

- De Maria Bernadette (44 jaar oud in 2015)
- De Margriet (40 jaar oud in 2015)
- De Montessorischool (gedeeltelijk 43 jaar oud in 2015)
- De Essesteijn (41 jaar oud in 2015)

Deze vier scholen kunnen onderdeel zijn van de planvorming van het IHP 2019-2022. De bouwkundige staat van de gebouwen van de Montessorischool en de Essesteijn geven nog geen aanleiding tot vervanging.

Daarna zijn er pas in 2025 weer delen van schoolgebouwen ouder dan 40 jaar:

- De Emmaüs (bouwjaar 1985, in 2025 40 jaar oud)
- De Tandem (bouwjaar 1985, in 2025 40 jaar oud)

In de periode tussen 2022-2025 zijn geen nieuwbouwopgaven voor de onderwijshuisvesting, mede door de ambitieuze investeringsopgave van dit IHP.

Filmpjes van de scholen: www.vastgoeddialogo.nl/youtube-filmpjes

DE DIJSSELBLOEM (NIEUW)

DE VIJVERHOF

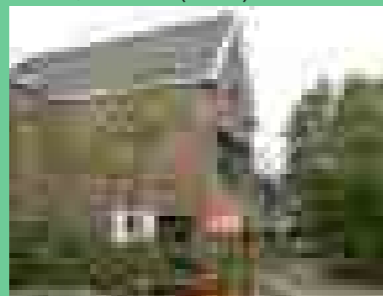
NIEUW VREUGD & RUST

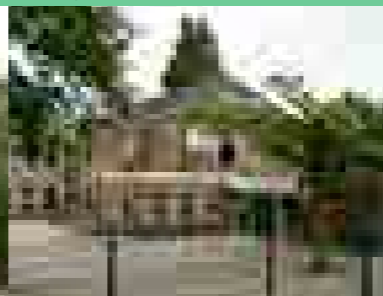
EMMAÛS

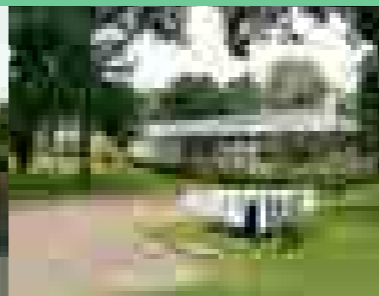
DE TRAMPOLINE

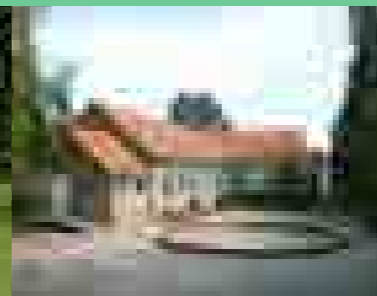
GROEN VAN PRINSTERER

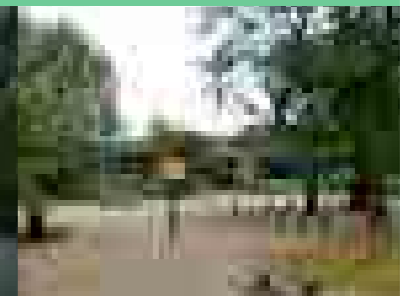
PIUS X

DE MARGRIET

MAERTEN VAN DEN VELDESCHOOL

DE WEGWIJZER

Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2015-2018

Leidschendam-Voorburg

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Aanvang bouwwerkzaamheden

2016 | 2017 | 2018 | 2019

De Trampoline - Lucas Onderwijs
Emmaus - Lucas Onderwijs
Maerten van den Veldeschool - Panta Rhei

2016 | 2017 | 2018 | 2019

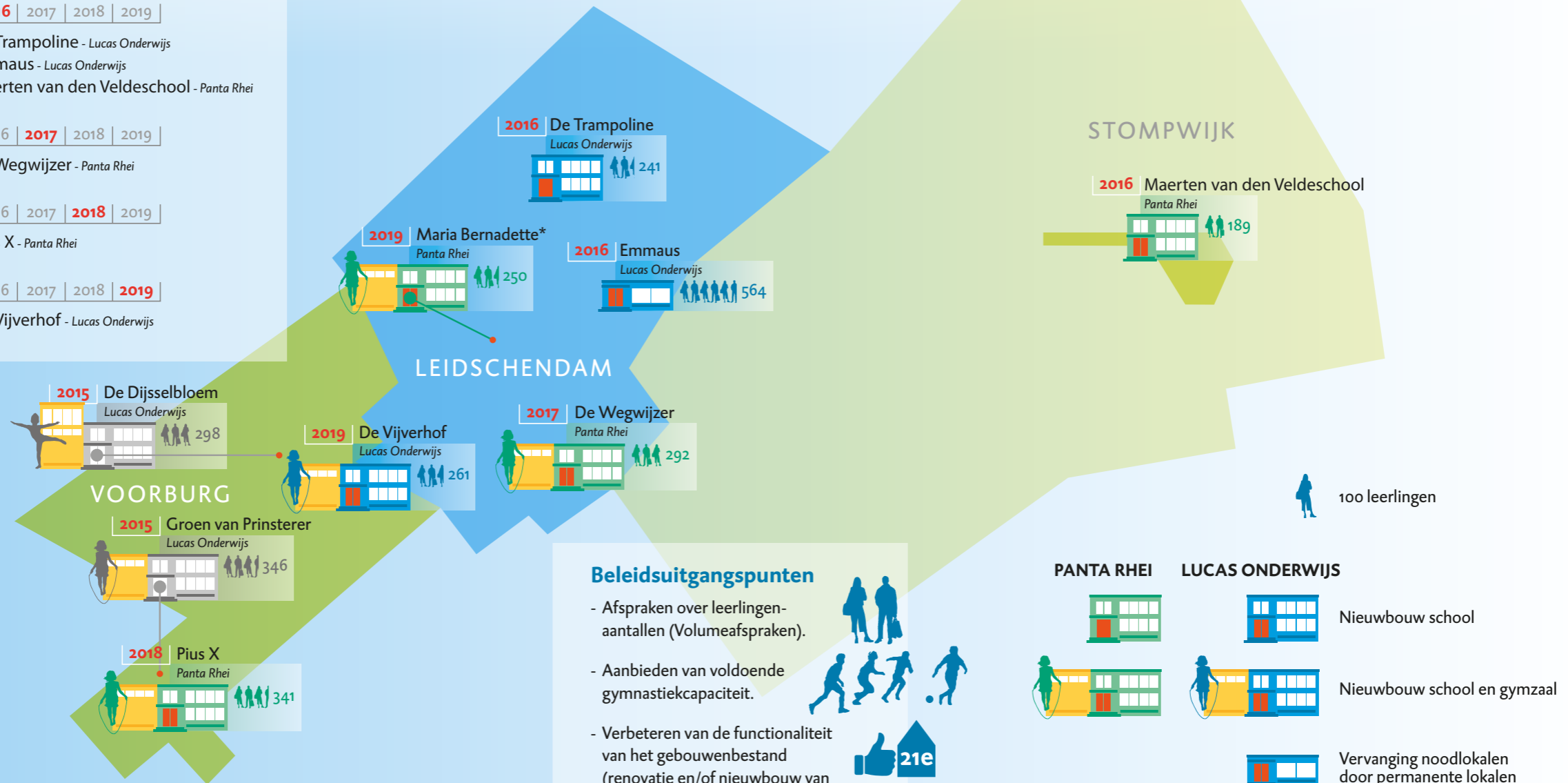
De Wegwijzer - Panta Rhei

2016 | 2017 | 2018 | 2019

Pius X - Panta Rhei

2016 | 2017 | 2018 | 2019

De Vijverhof - Lucas Onderwijs

100 leerlingen

Beleidsuitgangspunten

- Afspraken over leerlingen-aantallen (Volumeafspraken).
- Aanbieden van voldoende gymnastiekcapaciteit.
- Verbeteren van de functionaliteit van het gebouwenbestand (renovatie en/of nieuwbouw van oude, niet functionele gebouwen).
- Toekomstbestendig bouwen: duurzaamheid en kwaliteit.
- Realiseren van Integrale Kindcentra (IKC's)

PANTA RHEI	LUCAS ONDERWIJS	Actie
		Nieuwbouw school
		Nieuwbouw school en gymzaal
		Vervanging noodlokalen door permanente lokalen
		Onderdeel van het oude IHP dat nu uitgevoerd wordt met turnhal
		Onderdeel van het oude IHP dat nu uitgevoerd wordt

* Maria Bernadette
In combinatie met de Margriet of nieuwbouw voor de Margriet op een andere locatie in Damsigt e.o.

1 INLEIDING

“De gemeente heeft een wettelijke verplichting om te zorgen voor goede onderwijshuisvesting. Goed onderwijs kan alleen in schoolgebouwen die passen bij de eisen van deze tijd: schoon, veilig, comfortabel en duurzaam. Wij willen schoolgebouwen zonder achterstallig onderhoud en met een gezond binnenklimaat. Wij voeren daarom het huidige integraal huisvestingsplan uit, stellen een nieuw integraal huisvestingsplan 2015-2018 op in relatie tot de onderwijsvisie en geven prioriteit aan de uitvoering daarvan.”

Bovenstaand citaat is afkomstig uit het Coalitieakkoord 2015-2018 ‘Ondernemend, sociaal, duurzaam en dichtbij’. De gemeente vindt dat goed onderwijs onlosmakelijk verbonden is met de kwaliteit van de onderwijshuisvesting. Om de gewenste kwaliteit van onderwijshuisvesting te realiseren maakt de gemeente Integrale Huisvestingsplannen (IHP’s). De gemeente werkt al met een IHP in de vorm van een uitvoeringsplan. Dit voorliggende IHP heeft een meer strategisch karakter waarbij vanuit visie, beleid en ontwikkelingen strategische keuzes worden gemaakt. Bij de ontwikkeling van het IHP staat interactieve beleidsvorming centraal. Scholen, schoolbesturen en kinderopvanginstellingen worden in een vroeg stadium betrokken bij de planvorming.

1.1 Doelstelling

Om de investeringen in de onderwijshuisvesting voor het Basisonderwijs (BO) en Speciaal Basisonderwijs (SBO) voor meerdere jaren te bepalen, wil de gemeente een IHP voor het BO en SBO opstellen. Hiermee borgt de gemeente dat er voldoende ruimte op scholen beschikbaar is om elk kind een plek op een school aan te bieden.

Om een efficiënt en doelmatig plan te ontwikkelen omschrijft het IHP de gewenste voorzieningenstructuur voor onderwijshuisvesting op basis van een visie op onderwijs. Trends en beleidsontwikkelingen worden geanalyseerd.

Ontwikkelingen bij partners, zoals kinderopvang, worden in beeld gebracht. Er wordt gekeken naar de huidige capaciteit, leerlingenprognoses en ruimtebehoefte. Dit alles wordt vertaald in een aantal scenario’s om te komen tot de gewenste voorzieningenstructuur.

Het IHP biedt de gemeente en de schoolbesturen de mogelijkheid gericht onderwijshuisvestingsbeleid te voeren, strategische keuzes te maken en besluiten integraal af te wegen. Het resultaat is een planmatige aanpak en een beleidsmatig kader voor de onderwijshuisvesting: zowel ruimtelijk, kwalitatief als financieel.

Het IHP omschrijft de inzet van beleid voor de periode 2015-2018. Daarnaast wil de gemeente een doorkijk geven naar de ontwikkelingen tot 2025 en in beeld brengen welke schoolgebouwen in deze periode in aanmerking komen voor vervanging. Het IHP wordt elke vier jaar aan de hand van actuele ontwikkelingen en trends, voortschrijdend inzicht en nieuwe prognoses, bijgesteld. Op die manier blijft het IHP een dynamisch en actueel plan.

1.2 Afbakening

Dit IHP heeft alleen betrekking op de scholen die vallen onder de werking van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO). Dit zijn de openbare en bijzondere

scholen voor basisonderwijs en de speciale school voor basisonderwijs (SBO de Vliethorst). Dit betekent dat de scholen voor speciaal onderwijs (SO), voortgezet onderwijs (VO), en middelbaar beroepsonderwijs geen onderdeel uitmaken van dit plan. Voor de VO scholen van de gemeente wordt in de nabije toekomst een apart IHP ontwikkeld.

1.3 Aanpak

Het coalitieakkoord 2015-2018 'Ondernemend, sociaal, duurzaam en dichtbij' formuleert een aantal uitgangspunten voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken:

"Inwoners, instellingen en bedrijven kunnen een open bestuursstijl verwachten, die zich uit in houding en gedrag. Wij luisteren naar geluiden uit de samenleving, denken oplossingsgericht mee, gaan op zoek naar kansen, verbinden partijen met elkaar en faciliteren waar mogelijk de samenwerking tussen partijen. Inwoners, instellingen en bedrijven worden in een vroegtijdig stadium actief bij planvorming of nieuw beleid betrokken. Wij gebruiken daarvoor de participatieladder (Informeren, Raadplegen, Adviseren, Coproduceren, Meebeslissen, Zelfbeheer)."

De aanpak van het IHP sluit hier op twee manieren op aan:

1. Aansluiting op ontwikkeling Onderwijsvisie

(Inspiratiesessie 20 nov. 2014)

Het beleidsterrein onderwijshuisvesting is als thema uitgebreid besproken op de inspiratiesessie van 20 november 2014. Deze inspiratiesessie vormde het startpunt voor het formuleren van een integrale onderwijsvisie.

Het coalitieakkoord verwoordt de ambitie om een integrale onderwijsvisie voor de jeugd te formuleren. In deze onderwijsvisie staat het kind en zijn/haar omgeving centraal. Het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en gemeente werken samen om

deze visie op te stellen. Daarnaast doen andere belangrijke partners zoals instellingen voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvang mee. Leerlingen, inwoners en de gemeenteraad zijn betrokken bij dit traject. De visies op onderwijs en onderwijshuisvesting in dit IHP baseren zich op de (tussentijdse) uitkomsten van dit visietraject.

2. Samenwerking met schoolbesturen

Alle betrokken schoolbesturen zijn uitgenodigd om vanaf het begin te participeren in de totstandkoming van dit IHP. Het IHP is derhalve opgesteld in nauw en constructief overleg met de schoolbesturen voor het BO en SBO. Door het IHP gezamenlijk te ontwikkelen, worden plannen van gemeente en scholen op elkaar afgestemd. Zo kunnen beide partijen een duidelijk, efficiënt en gedragen huisvestingsbeleid voeren.

Leerlingenprognoses en gebouwgegevens zijn aangeleverd door de gemeente en getoetst bij de schoolbesturen. In interviews met de schoolbesturen is het IHP-traject besproken, zijn beleidsontwikkelingen en beleidswensen doorgenomen en de visies en ambities van de individuele schoolbesturen in beeld gebracht.

In gezamenlijke sessies met de schoolbesturen en gemeente is deze informatie besproken. Per wijk zijn de behoeftes en mogelijkheden per school geïnventariseerd. Vervolgens zijn scenario's in beeld gebracht en is de haalbaarheid van beoogde ingrepen in de onderwijshuisvesting verkend. Samen met de schoolbesturen zijn keuzes gemaakt voor uitvoerbare oplossingen. Deze oplossingen komen terug in dit IHP.

Parallel aan deze plenaire bijeenkomsten is het IHP ontwikkeld en in rapportvorm uitgeschreven. Zodoende is gaandeweg draagvlak gecreëerd voor de inhoud van het IHP.

1.4 Leeswijzer

Dit IHP is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft het onderwijsaanbod in Leidschendam-Voorburg: de aanwezige scholen, onderwijskwaliteit, schoolbesturen en onderwijsrichtingen en de herkomst van de leerlingen. Hoofdstuk 3 bespreekt verschillende visies van de gemeente: de visie op de gemeente, de visie op de sociale structuur, de visie op de ruimtelijke structuur, het coalitieakkoord, de visies op onderwijs en de visie op onderwijshuisvesting. Hoofdstuk 4 gaat in op de voor dit IHP relevante trends en ontwikkelingen in onderwijs- en onderwijshuisvesting. Hoofdstuk 5 legt uit wat de wettelijke taak van de gemeente op het gebied van onderwijshuisvesting inhoudt. Daarnaast wordt mogelijk aanvullend beleid en ambities van de gemeente en de schoolbesturen besproken. Hoofdstuk 6 analyseert de staat van de onderwijshuisvesting door de huidige situatie te vergelijken met de beleidsambities uit hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 7 wordt de informatie uit de voorgaande hoofdstukken vertaald in vier scenario's voor de onderwijshuisvesting. Er wordt bij ieder scenario rekening gehouden met de visies, relevante trends en ontwikkelingen. Het mogelijke aanvullend beleid en de ambities worden in scenario's uitgewerkt. Het ambitieniveau wordt per scenario verhoogd. Hoofdstuk 8 geeft aan wat de benodigde investeringen zijn per scenario. Hoofdstuk 9 blikt vooruit op de periode tot en met 2025.

2 HET PRIMAIR ONDERWIJS VAN LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Het Primair Onderwijs speelt een grote rol in de talentontwikkeling van kinderen. In de leeftijd tot 12 jaar wordt gedegen onderwijs gegeven en een belangrijke basis gelegd voor talentontwikkeling van de jeugd. De gemeente heeft een hoogwaardig en goed gespreid onderwijsaanbod en biedt daardoor haar jeugd een goed opgroeiklimaat.

Dit hoofdstuk beschrijft het onderwijsaanbod in Leidschendam-Voorburg: de aanwezige scholen, schoolbesturen en onderwijsrichtingen, de prognose en herkomst van de leerlingen.

2.1 Scholen

Basisonderwijs

Leidschendam-Voorburg heeft een divers en goed gespreid onderwijsaanbod voor het BO. De gemiddelde loopafstand naar scholen bedraagt slechts 0,6 km. In totaal telt Leidschendam-Voorburg 20 scholen voor BO. De 20 scholen zijn verdeeld over 22 locaties. Basisschoolleerlingen hebben de keuze uit de volgende onderwijsrichtingen: Openbaar, Rooms-Katholiek, Interconfessioneel, Protestant-Christelijk en Algemeen Bijzonder. Naast onderwijsrichtingen, kunnen de ouders ook kiezen uit meerdere onderwijssoorten zoals Dalton-onderwijs en Montessorionderwijs.

Speciaal Basisonderwijs

Voor kinderen die zich op de gewone basisschool niet optimaal kunnen ontwikkelen biedt het SBO geschikt onderwijs. Het SBO combineert vakbekwaam basisonderwijs met specifieke leer, gedrags- en opvoedingsexpertise. Er is één SBO-school in Leidschendam-Voorburg, gevestigd in de wijk 't Lien/de Rietvink: SBO De Vliethorst.

2.2 Onderwijskwaliteit

De Onderwijsinspectie analyseert jaarlijks de kwaliteit van het onderwijs per school. De 20 scholen voor basisonderwijs en de SBO school staan allemaal onder 'basistoezicht' van de Onderwijsinspectie. Dit houdt in dat het onderwijs op de scholen van voldoende kwaliteit is. De scholen krijgen het vertrouwen van de inspectie.

2.3 Leerlingenprognose op gemeentelijk niveau

Leerlingenprognose BO

Er gaan in Leidschendam-Voorburg 5.918 leerlingen naar het BO (tel-datum 1 okt 2014). De leerlingenprognose voor het basisonderwijs (Pronexus – nov. 2013), geeft aan dat het leerlingaantal zal toenemen tot 6.103 leerlingen in 2020. Op de lange termijn blijft het leerlingaantal stabiel (5.942 leerlingen in 2034). De prognose wordt elke twee jaar geactualiseerd.

Leerlingenprognose SBO

Er is geen actuele leerlingenprognose opgesteld voor het SBO. Op de korte termijn wordt uitgegaan van een stabiel leerlingenaantal. Op de lange termijn is de leerlingenontwikkeling in het SBO door de invoering van Passend Onderwijs echter onzeker (zie par. 4.4).

2.4 Leerlingenstromen op gemeentelijk niveau

Basisonderwijs

Er gaan in Leidschendam-Voorburg 5.918 leerlingen naar het BO (tel-datum 1 okt 2014). Er is sprake van een aanzienlijke in- en uitstroom van leerlingen tussen Leidschendam-Voorburg en Den Haag/Rijswijk. Om te analyseren of deze in- en uitstroom van leerlingen in balans is, is in beeld gebracht hoeveel leerlingen uit Leidschendam-Voorburg in Den Haag of Rijswijk naar school gaan en hoeveel leerlingen uit Den Haag of Rijswijk in Leidschendam-Voorburg naar school gaan.

Uitstroom:

- 445 leerlingen naar Den Haag
- 50 leerlingen naar Rijswijk

Instroom:

- 316 leerlingen uit Den Haag
- 208 leerlingen uit Rijswijk

Het saldo van de in- en uitstroom is ongeveer gelijk. De verdeling is echter ongelijk: enerzijds gaan minder leerlingen uit Leidschendam-Voorburg in Rijswijk naar

school dan andersom. Anderzijds gaan er meer leerlingen uit Leidschendam-Voorburg in Den Haag naar school dan andersom.

Speciaal Onderwijs & Speciaal Basisonderwijs

De uitstroom van het SO & SBO bedraagt:

- 100 leerlingen naar Den Haag
- 22 leerlingen naar Rijswijk

De instroom van het SO & SBO bedraagt:

- 27 leerlingen uit Den Haag
- 1 leerling uit Rijswijk

2.5 Leerlingenstromen op wijkniveau

Onderstaande kaart maakt de leerlingenstromen per wijk inzichtelijk. In hoofdstuk 6 worden deze gegevens gebruikt bij de analyse van de onderwijshuisvesting per wijk, en bij de analyse van de spreiding en de omvang van scholen.

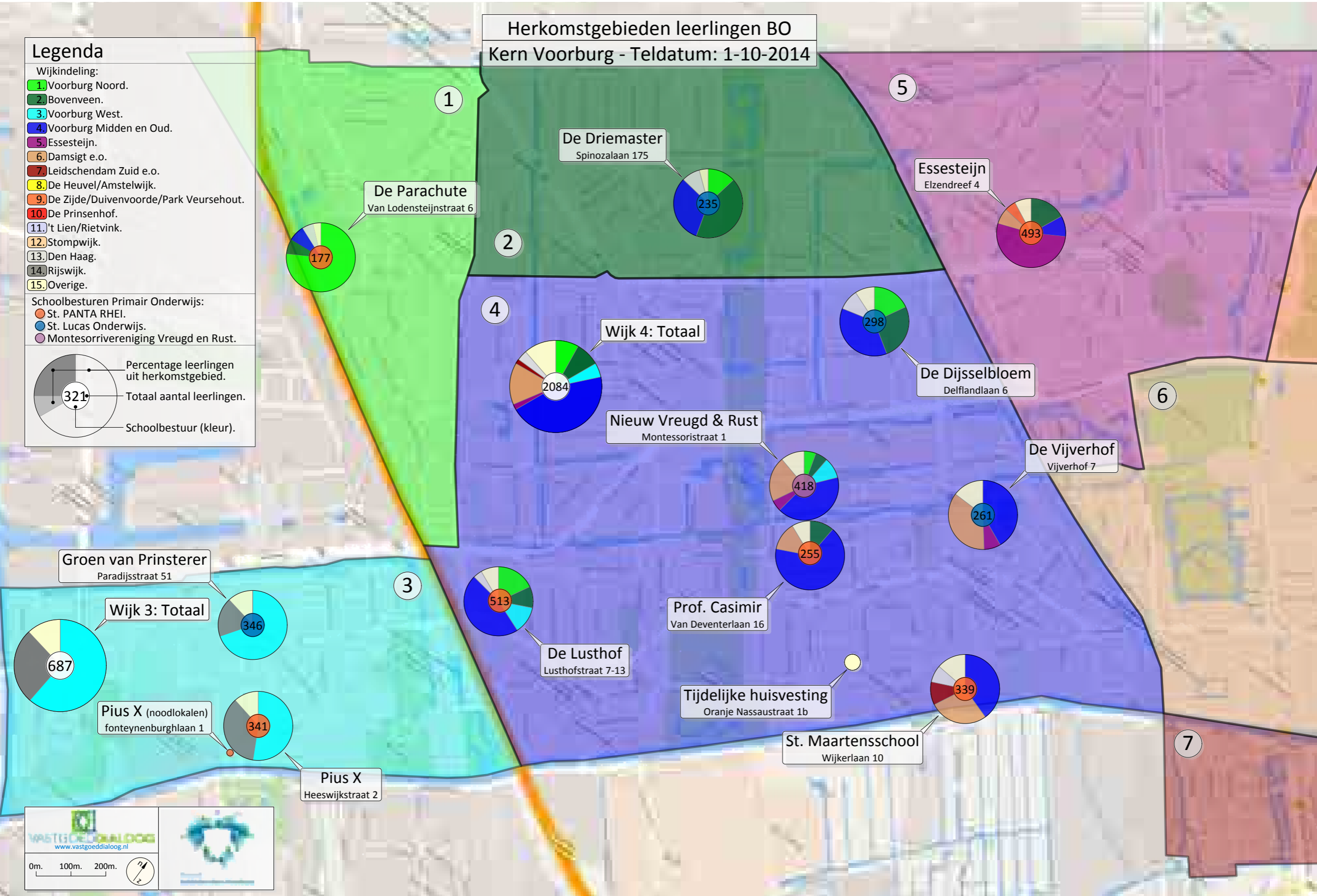
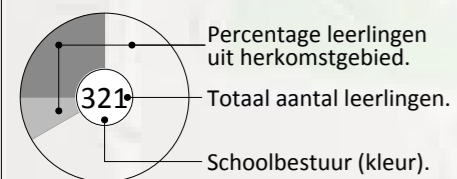

Herkomstgebieden leerlingen BO Kern Voorburg - Teldatum: 1-10-2014

Legenda

- Wijkindeling:
- 1 Voorburg Noord.
 - 2 Bovenveen.
 - 3 Voorburg West.
 - 4 Voorburg Midden en Oud.
 - 5 Essesteijn.
 - 6 Damsigt e.o.
 - 7 Leidschendam Zuid e.o.
 - 8 De Heuvel/Amstelwijk.
 - 9 De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout.
 - 10 De Prinsenhof.
 - 11 't Lien/Rietvink.
 - 12 Stompwijk.
 - 13 Den Haag.
 - 14 Rijswijk.
 - 15 Overige.

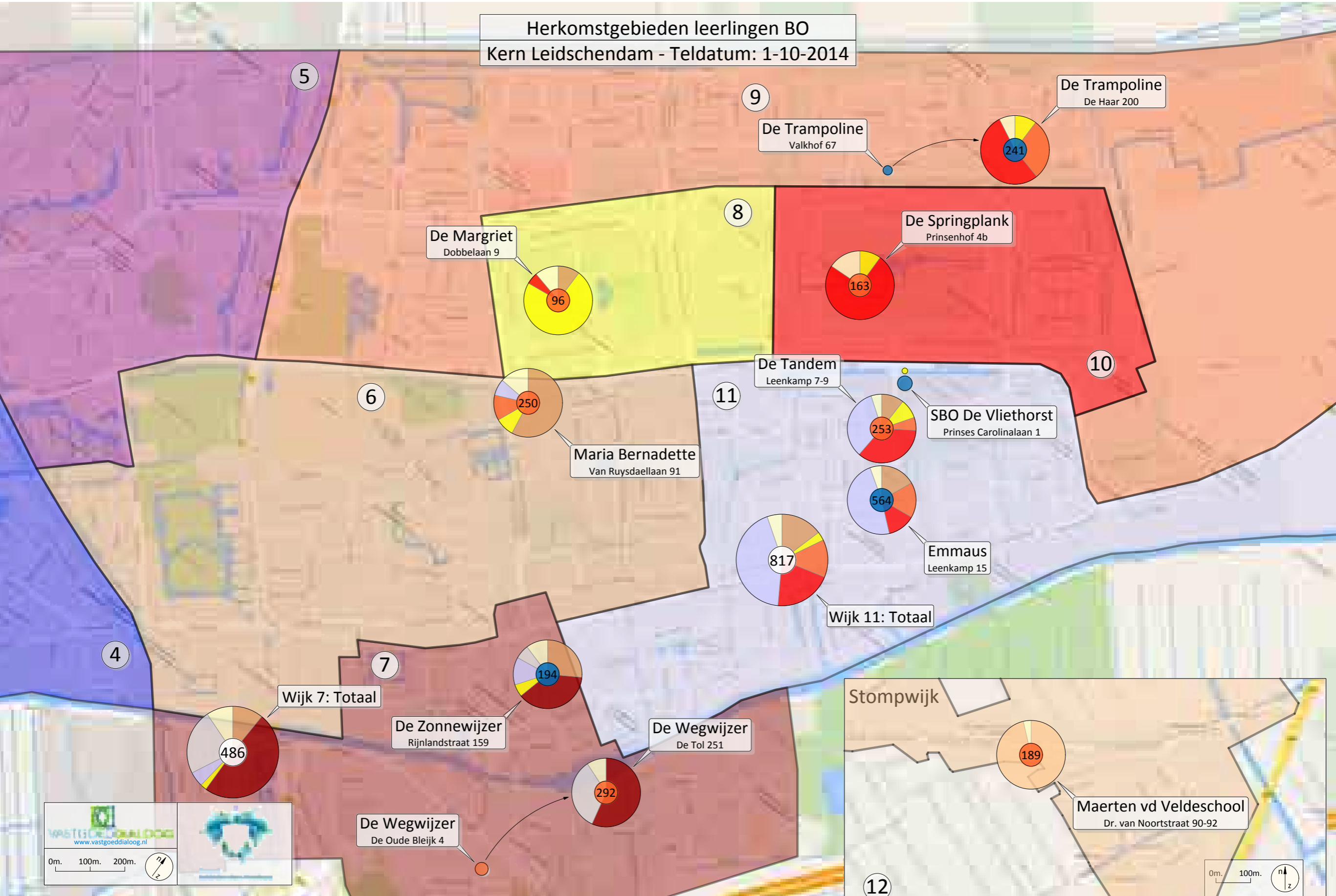
- Schoolbesturen Primair Onderwijs:
- St. PANTA RHEI.
 - St. Lucas Onderwijs.
 - Montesorrivereniging Vreugd en Rust.

www.vastgoeddialogoog.nl

Om. 100m. 200m.

Herkomstgebieden leerlingen BO
 Kern Leidschendam - Teldatum: 1-10-2014

www.vastgoeddialogoog.nl

Om. 100m. 200m.

Om. 100m.

2.6 Schoolbesturen

Leidschendam-Voorburg heeft drie schoolbesturen voor BO: Stichting Panta Rhei, Stichting Lucas Onderwijs en Montessori Vereniging Vreugd en Rust. Panta Rhei en Stichting Lucas Onderwijs hebben meerdere scholen onder hun gezag.

Basisonderwijs	Scholen (in L-V)	Locaties (in L-V)	Leerlingen (aantal 2014)	BO-leerlingen (%)
Stichting Panta Rhei	12	14	3.361	57%
Stichting Lucas Onderwijs	7	7	2.139	36%
Montessori Vereniging VR	1	1	418	7%
Totaal aantal basisscholen	20	22	5.918	100%

Tabel 1: Overzicht basisonderwijs in Leidschendam-Voorburg.

SBO	Scholen (in L-V)	Locaties (in L-V)	Leerlingen (aantal 2014)	SBO-leerlingen (%)
Stichting Lucas Onderwijs	1	1	114	100%

Tabel 2: Overzicht speciaal basisonderwijs in Leidschendam-Voorburg.

1. Stichting Panta Rhei

Stichting Panta Rhei biedt openbaar, rooms-katholiek en algemeen bijzonder onderwijs aan in Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Den Haag. Panta Rhei is ontstaan uit een fusie van het openbaar basisonderwijs van de gemeente Leidschendam-Voorburg, de Stichting Katholiek Onderwijs Voorschoten, de Stichting Katholiek Onderwijs De Jakobsladder en de Stichting Samenwerkingsschool Essesteijn.

2. Stichting Lucas Onderwijs

Stichting Lucas Onderwijs biedt rooms-katholiek, protestants-christelijk, algemeen bijzonder en interconfessioneel onderwijs aan in Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Den Haag, Delft, Westland, Zandvoort en Pijnacker-Nootdorp. Stichting Lucas Onderwijs heeft ook een SBO-school in Leidschendam-Voorburg: SBO De Vliethorst.

3. Montessori Vereniging Vreugd en Rust

Montessori Vereniging Vreugd en Rust biedt algemeen bijzonder onderwijs aan in Leidschendam (Den Haag) en Voorburg. Het schoolbestuur biedt Montessori onderwijs aan op algemeen bijzondere grondslag.

3 VISIE

Onderwijs- en onderwijshuisvestingsbeleid staan niet op zichzelf maar sluiten aan bij de strategische visie van de gemeente Leidschendam-Voorburg; de stip aan de horizon waarop gekoerst wordt. Op die manier geeft het IHP mede richting aan de gewenste strategische lange termijnontwikkeling van de gemeente en de schoolbesturen.

Dit hoofdstuk beschrijft verschillende visies van de gemeente. De visies zijn in samenwerking met de inwoners en instellingen in de gemeente opgesteld. De strategische visie op de gemeente en de visies op de sociale en de ruimtelijke structuur vormen samen met het coalitieakkoord het kader voor de visie op onderwijs en onderwijshuisvesting. Dit hoofdstuk behandelt respectievelijk de strategische visie op de gemeente, de visie op de sociale structuur, de visie op de ruimtelijke structuur, het coalitieakkoord, de visies op onderwijs en de visie op onderwijshuisvesting.

3.1 Visie op Leidschendam-Voorburg

“Wij kiezen voor een aantrekkelijke, groene woonstad met een evenwichtige bevolkingsopbouw. En wij werken aan een ambitieuze, moderne gemeentelijke overheid die ten dienste staat van de eigen bevolking en die gericht is op regionale samenwerking.”

Dit citaat beschrijft de zes pijlers van de strategische visie van Leidschendam-Voorburg:

- **Aantrekkelijk:** Leidschendam-Voorburg wil een gemeente zijn met een hoge leefbaarheid. Dit wordt gerealiseerd door in te zetten op: een schone

leefomgeving, een sociaal vangnet, een scala aan activiteiten en goede bereikbaarheid.

- **Groen:** Leidschendam-Voorburg wil de kwaliteit van de parken in het stedelijk gebied behouden en verder investeren in de groene en blauwe kwaliteit van het buitengebied.
- **Woonstad:** Leidschendam-Voorburg stelt de hoogwaardige woonfunctie van de gemeente voorop.
- **Evenwichtige bevolkingsopbouw:** Leidschendam-Voorburg streeft naar een bevolkingsopbouw die evenwichtig is naar leeftijd, inkomen en afkomst (allochtoon/autochtoon). Door de bovengemiddelde vergrijzing geeft de gemeente prioriteit aan aantrekken van jongeren en jonge gezinnen.
- **Moderne overheid:** Leidschendam-Voorburg handhaaft de gestelde regels, beoogt klantgerichter en efficiënter te werken en betreft partijen in de stad bij haar ambities.
- **Regionale samenwerking:** Leidschendam-Voorburg neemt haar verantwoordelijkheid als partner in de regio en richt zich op actieve samenwerking.

3.2 Visie op de sociale structuur

“Leidschendam-Voorburg is een aantrekkelijke, groene woonstad én een toekomstbestendige, (financieel en sociaal) gezonde gemeente.”

Met deze doelstelling opent de sociale structuurvisie van Leidschendam-Voorburg ‘Ruimte voor Mensen’. Kern van de sociale structuurvisie is dat Leidschendam-Voorburg een veilige gemeente is waar alle inwoners hun talenten en vaardigheden kunnen ontdekken, ontwikkelen en benutten. Inwoners van de gemeente hebben daarbij op verschillende wijze behoefte aan ondersteuning. Dit varieert van steun vanuit hun eigen sociale omgeving tot het bieden van zorg aan de meest kwetsbare inwoners die zelf geen hulp (kunnen) zoeken. Om dit maatwerk te kunnen leveren baseert de visie op de sociale structuur zich op vier pijlers:

- *De basis op orde:* De sociale infrastructuur van voorzieningen in de stad dient op orde te zijn. Als de basis op orde is, kunnen inwoners zich beter ontwikkelen en langer de regie over hun eigen leven houden.
- *Iedereen doet mee:* Iedereen moet volwaardig kunnen meedoen in de maatschappij. Elk mens heeft daarin een eigen verantwoordelijkheid en maakt zijn eigen keuzes.
- *Een solidaire stad:* De gemeente bouwt op inwoners en organisaties die zich inzetten voor hun naasten, de buurt en de stad.
- *Een vangnet zonder gaten:* Inwoners die het op eigen kracht of met hulp uit hun sociale netwerk niet redden, krijgen op tijd de ondersteuning die ze nodig hebben.

3.3 Visie op de ruimtelijke structuur

Kern van de ruimtelijke structuurvisie ‘Ruimte voor Wensen’ (herijking 2012) van Leidschendam-Voorburg is dat de gemeente zich inzet voor behoud en versterking van de woonkwaliteit van de gemeente. Daartoe worden wonen, werken, verkeer en vervoer, groen, water, luchtkwaliteit en andere voorzieningen in samenhang bekeken. Voor onderwijs en onderwijshuisvesting zijn de volgende elementen uit de ruimtelijke structuurvisie ‘ruimte voor wensen’ van belang:

- *Algemeen:* Leidschendam-Voorburg wil een aantrekkelijke groene woonstad zijn, met een evenwichtige bevolkingsopbouw. Het migratiesaldo van de leeftijdsgroep 25 tot 45 is al jaren negatief. Leidschendam-Voorburg wil gezinnen met kinderen en hoogopgeleide kenniswerkers aantrekken.
- *Groei:* Leidschendam-Voorburg is bereid om een gematigde bevolkingsgroei te faciliteren (maximaal 5%) zolang de groen-blauwe kwaliteiten daar niet onder lijden. De ambitie is om 80% van de (woning)bouwopgave binnen bestaand stedelijk gebied te realiseren.
- *Complete wijken:* Leidschendam-Voorburg streeft naar ‘complete wijken’ met alle voorzieningen (dus ook onderwijs) en verschillende woningtypen.

3.4 Visie Coalitieakkoord

Het Coalitieakkoord ‘Ondernemend, Sociaal, Duurzaam en Dichtbij’ geeft een aantal concrete thema’s: wonen, groen, duurzaamheid, milieu, veiligheid, sport, economie, fiets- en voetpaden. In het IHP kan hierop worden aangesloten. Bijvoorbeeld door:

Thema	Onderwijshuisvesting
Variatie aan woonmilieu	Variatie aan scholen & schoolgebouwen
Groen	Groene schoolpleinen
Duurzaamheid	Energiebesparing faciliteren Vraagbundeling energiebesparende maatregelen
Milieu	CO ₂ -uitstootreductie van 20% in 2020 CO ₂ -neutrale (klimaatneutrale) gemeente in 2050 Duurzame gebouwen
Veiligheid	Veilige scholen, jeugd op het rechte pad
Economie	Scholen onderscheidend laten zijn door samenwerking met bedrijven
Sport	Goede sportvoorzieningen voor scholen
Fiets en voetpaden	Goede en veilige fiets en voetpaden bij scholen - onderzoek naar fietsknelpunten

Tabel 3: Thema's uit het Coalitieakkoord waarop in het IHP kan worden aangesloten.

3.5 Visie op onderwijs

De gemeente ontwikkelt samen met de onderwijssector, maatschappelijke partners, bewoners en andere partijen een integrale visie op onderwijs (zie par. 1.3). Het betreft een integrale visie waarbij het kind in zijn/haar omgeving centraal staat. Maatschappelijke ontwikkelingen en ambities vragen om een herbezinning op het onderwijs in de gemeente. Onderstaande visie vormt een eerste bouwsteen voor de uiteindelijke visie.

De wereld verandert. De arbeidsmarkt stelt andere eisen aan de werknemers van de toekomst. Technologische ontwikkelingen spelen een centrale rol in onze samenleving. Hier ligt een verantwoordelijkheid en opgave voor het onderwijs. Goed funderend onderwijs maakt van kinderen competente, zelfbewuste en creatieve volwassenen en legt de basis voor een succesvolle loopbaan.

Onze economie ontwikkelt zich van een kenniseconomie naar ‘een lerende economie’; een economie die niet alleen kennis produceert, maar ook optimaal toepast (WRR, 2013). Het onderwijs moet inspelen op deze nieuwe economie. In de lerende economie wordt van mensen verwacht dat zij zich kunnen aanpassen aan nieuwe omstandigheden en zich nieuwe competenties snel eigen kunnen maken. Dit worden ook wel 21st century skills (21ste eeuwse vaardigheden) genoemd. Het onderwijs moet zich richten op het aanleren van de 21ste eeuwse vaardigheden. Naast taal en rekenen en de kernvakken, zijn de competenties samenwerken, creativiteit, ICT-geletterdheid, communiceren, probleemoplossend vermogen, kritisch denken en sociale en culturele vaardigheden van belang. Daarnaast moeten kinderen zich een betrokken, ondernemende en nieuwsgierige houding eigen maken. De rijksoverheid is zich bewust van deze opgave. De staatssecretaris van onderwijs is samen met de onderwijssector en maatschappelijke partners een maatschappelijke dialoog over de opdracht voor het funderend onderwijs gestart: *Onderwijs 2032*. Dit moet leiden

tot een vernieuwd curriculum en een vernieuwing van de kerndoelen en eindtermen in het onderwijs.

Om het onderwijs in Leidschendam-Voorburg toe te rusten op deze opgaven geldt als basale doelstelling:

“Iedere jeugdige ontwikkelt zich zo goed mogelijk om optimaal te kunnen participeren in de maatschappij van morgen.”

Participatie dient breed geïnterpreteerd te worden; van het deelnemen aan het arbeidsproces tot sociale betrokkenheid en goed burgerschap.

Afgeleide doelstellingen met betrekking tot het kind zijn:

- Leerlingen leren functioneren in een samenleving waarin creativiteit, leren en samenwerking centraal staan.
- Leerlingen ontwikkelen talenten in de breedste zin van het woord.

Afgeleide doelstellingen met betrekking tot de omgeving van het kind zijn:

- Vergroten betrokkenheid van ouders en opvoeders.
- Vergroten van de betrokkenheid van en samenwerking met alle partners en individuen die van belang zijn voor het kind.

Daarnaast sluit de onderwijsvisie ook aan op de sociale structuurvisie van de gemeente (zie par. 3.2):

- *Basis op orde & iedereen doet mee:* het onderwijs dient een solide voorziening te zijn. Ieder kind heeft recht op goed onderwijs. Het onderwijsaanbod moet gedifferentieerd en evenwichtig gespreid zijn. Het kind nabije onderwijs vormt de centrale spil in een stelsel van voorzieningen voor kinderen van nul tot en met twaalf jaar. Kinderen kunnen in een veilige omgeving opgroeien en naar school gaan. Zo worden zij in staat gesteld hun talenten optimaal te ontwikkelen.
- *Solidaire stad & Vangnet zonder gaten:* De gemeente en de schoolbesturen hebben de ambitie om in samenwerking met inwoners, kinderopvang, peuterspeelzalen en welzijns- en zorginstellingen op wijkniveau een integraal netwerk van voorzieningen realiseren voor kinderen van nul tot twaalf jaar. Dit netwerk van voorzieningen kan aansluiten op de behoefte van de wijk en op basis van één pedagogische visie een ononderbroken leerlijn aanbieden voor kinderen. Indien nodig wordt preventieve en ondersteunende zorg aangeboden. Deze ‘ontwikkelings-voorzieningen’ kunnen kinderen ondersteunen en gezinnen ontzorgen.

3.6 Visie op onderwijshuisvesting

Goed onderwijs is onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van de onderwijshuisvesting. De visie op onderwijshuisvesting kent een strategische en een operationele component. De onderstaande visie op onderwijshuisvesting is tevens onderdeel van de te ontwikkelen integrale visie op het onderwijs.

Strategisch

De onderwijshuisvesting en de leerlingenaantallen van de scholen bepalen de spreiding van het onderwijs. Om een goede spreiding te borgen willen de gemeente en schoolbesturen afspraken maken over leerlingenaantallen – de zogenaamde volumeafspraken (zie par. 5.5).

Operationeel

De gemeente moet voldoen aan haar wettelijke taak om de scholen voor primair onderwijs adequaat te huisvesten. Het coalitieakkoord voegt hieraan toe dat schoolgebouwen schoon, veilig, comfortabel en duurzaam moeten zijn. Dit vraagt om functionele, duurzame en flexibele huisvesting:

- *Functioneel*: de schoolgebouwen sluiten aan op het onderwijsconcept, werken ondersteunend voor de ontwikkeling van kinderen en bieden een goede werkomgeving voor het personeel van de school. Het schoolgebouw is geschikt voor een diversiteit aan (onderwijs)activiteiten.
- *Duurzaam en gezond*: de schoolgebouwen zijn duurzaam gebouwd en kennen een gezond binnenklimaat en een gezonde exploitatie. Een gezond en goed gebouw heeft een positief effect op het gedrag, het welbevinden en het leerproces van de kinderen en leerkrachten die het gebouw dagelijks gebruiken. Duurzaamheid doen we voor de toekomstige generaties. Door onderwijs te volgen in een duurzaam gebouw leren kinderen wat het belang

is van het maken van duurzame keuzes. Daarbij leren zij ook hoe ze later zelf duurzame keuzes kunnen maken.

- *Flexibel*: de schoolgebouwen moeten gedurende hun levensloop flexibel zijn. Dat wil zeggen dat ze (eenvoudig) aangepast kunnen worden. In de visie op onderwijs is omschreven dat de wereld verandert. De hiervoor genoemde functionaliteit van een schoolgebouw wordt beoordeeld in relatie tot deze veranderingen: er worden constant nieuwe eisen gesteld aan schoolgebouwen.

Naast het gebouw is de buitenruimte een belangrijk onderdeel van de onderwijshuisvesting. Er moet voldoende uitdagende buitenruimte zijn voor kinderen. Naast een groene uitstraling (waardering voor natuur en milieu) biedt de buitenruimte mogelijkheden tot fysieke beweging voor kinderen.

4 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Onderwijs is een dynamisch beleidsveld. De gemeente en de schoolbesturen willen dat het onderwijs in Leidschendam-Voorburg aansluit bij de ontwikkeling van de maatschappij. Maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe inzichten en (wetenschappelijke) kennis worden daarom betrokken bij de planvorming van dit IHP.

Dit hoofdstuk bespreekt de voor dit IHP relevante trends en ontwikkelingen in onderwijs- en onderwijshuisvesting. Daarbij wordt aangegeven hoe de gemeente en de schoolbesturen voornemens zijn te anticiperen op deze trends en ontwikkelingen.

4.1 Gymnastiekonderwijs

In het regeerakkoord 'Bruggen Slaan' (2012) formuleert het kabinet de ambitie om het aantal bewegingsuren voor het basisonderwijs te verhogen. Op 10 juli 2014 hebben de staatssecretaris van OCW en de PO-raad een bestuursakkoord voor primair onderwijs gesloten (hierna: sectorakkoord). In dit sectorakkoord is de ambitie voor sport en bewegen uitgewerkt. De basisscholen spreken daarin af om met ingang van 2017 minimaal twee lesuren (twee keer 45 minuten) per week bewegingsonderwijs te bieden; waar mogelijk streven scholen naar drie lesuren bewegingsonderwijs. Het extra bewegingsonderwijs kan breed worden ingevuld met bewegings- en sportactiviteiten, zoals gymlessen, spellessen en sportdagen. Daarnaast wordt gymnastiek vanaf 2017 alleen door bevoegde (vak) leerkrachten gegeven.

Het sectorakkoord heeft als doel kinderen meer te laten bewegen. Het sectorakkoord voorziet niet in extra middelen voor het realiseren van meer gymzalen en meer gymnastieklessen. Wel komt een beperkt budget ad. € 8 mio voor de jaren 2014-2016 vrij voor het opleiden van vakleerkrachten.

Het is onduidelijk wat de rol van de gemeenten hierbij zal zijn. De vraag is of dit voornemen wordt omgezet in regelgeving voor onderwijshuisvesting, en hoe dit moet worden uitgevoerd. Schoolbesturen willen de gymnastiekcapaciteit en de gymnastiekbehoefte in dit IHP in beeld brengen. Daarbij wordt geëvalueerd of een eventuele verhoging van het aantal gymuren past binnen de huidige capaciteit (zie H5 en Bijlage I).

4.2 Integrale Kindcentra (IKC's)

Steeds meer scholen in Nederland ontwikkelen zich tot een IKC. De PO-raad definieert het IKC als volgt:

“Een Integraal Kindcentrum (IKC) is een voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar, waar zij gedurende de dag komen om zich te ontwikkelen, te spelen en te leren. Het centrum biedt kinderen op vraag van de ouders een uitgebreid dagprogramma gedurende het hele jaar. Een IKC is een voorziening waarin ten minste organisaties voor onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en buitenschoolse opvang in één organisatorische eenheid zijn samengevoegd onder één aansturing. Er is dus altijd sprake van één nieuwe organisatie (PO Raad, 2013).”

In een IKC wordt gewerkt volgens één pedagogische en educatieve visie. Kinderen worden in staat gesteld om hun talenten optimaal te ontwikkelen. Het

IKC biedt doorlopende ontwikkelingslijnen, dagarrangementen en kindnabije zorg. Onderwijs, kinderopvang (KOV), peuterspeelzalen (PSZ), buitenschoolse opvang (BSO) en eventuele andere maatschappelijke voorzieningen vormen in het IKC één nieuwe organisatie.

Een IKC is in organisatorisch opzicht zodoende het vervolg op de brede school. In een brede school hoeft ondanks de gemeenschappelijke voorzieningen geen sprake te zijn van een krachtige pedagogische omgeving. Gescheiden organisatorische regels, belangen en verantwoordingsmechanismen houden de organisatorische verdeling tussen instellingen in stand. In het IKC moet niet langer het voorzieningenstelsel, maar het kind centraal staan.

De gemeente en de schoolbesturen achten het IKC, mede gelet op de wens vanuit de samenleving, een positieve ontwikkeling. De gemeente en de schoolbesturen zijn actief betrokken bij de maatschappelijke discussie rondom IKC's (zie par. 5.8). IKC sluit aan op de onderwijsvisie. In dit IHP wordt beschreven hoe de gemeente en partners beleid formuleren voor IKC's in Leidschendam-Voorburg.

4.3 Veranderingen in het onderwijsconcept

In onderwijskundig opzicht zijn er drie ontwikkelingen welke eisen stellen aan de onderwijshuisvesting: (1) ontwikkeling in lesvorm, (2) de ontwikkeling van ICT en (3) de professionalisering van de docent.

Ten eerste wordt in het onderwijs de klassieke lesvorm van onderwijzen in een vast lokaal aan een vaste groep ter discussie gesteld. Er wordt gesproken over de noodzaak tot 'gepersonaliseerd leren'. Op organisatorisch gebied moet de lesvorm beter worden afgestemd op de individuele onderwijsbehoefte van kinderen. Daarbij is de mogelijkheid om te kunnen differentiëren in lesniveau relevant. Door differentiatie kan beter worden aangesloten op de individuele onderwijsbehoefte van de leerling. Op ruimtelijk gebied moet de huisvesting geschikt zijn om deze lesvorm te faciliteren. Er moeten meerdere, multifunctionele ruimtes beschikbaar zijn binnen een gebouw. Het kunnen afsluiten van ruimten en gebouwdelen die (op dat moment) niet in gebruik zijn is daarbij ook van belang.

Ten tweede gaat binnen het onderwijs steeds meer aandacht uit naar ICT. Leerlingen moeten de basale ICT-vaardigheden aanleren: digitaal denken (informatievaardigheden, het kunnen zoeken, selecteren en verwerken van informatie) en digitale verantwoordelijkheid (mediawijsheid en het verantwoordelijk omgaan met digitale informatie).² Als middel maakt ICT grote hoeveelheden informatie toegankelijk en faciliteert eigen leerroutes. Bij de besproken zelfstandige werkvormen worden digitale hulpmiddelen (smartboard, internet, iPads e.d.) meer ingezet. Dit heeft ook ruimtelijke consequenties. Schoolgebouwen moeten ruimtes voor deze functies bieden.

Ten derde is er vanuit de PO-raad een wens voor een verdere professionalisering van leraren. Daarbij is de doelstelling dat alle leraren hoog opgeleid zijn: pabo,

² Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

masters en de academische pabo. Ook pleit de PO-Raad voor een universitaire lerarenopleiding voor het Primair Onderwijs. Op deze manier wil de PO-Raad de academische wereld verbinden met de basisscholen en bovendien inzichten uit het wetenschappelijk onderzoek dichterbij de praktijk brengen. De verwachting is dat docenten hierbij een werkruimte (lees: kantoor) nodig zullen hebben.

De gemeente en de schoolbesturen willen de drie bovengenoemde ontwikkelingen betrekken bij de vormgeving van het onderwijs en de ontwikkeling van onderwijshuisvesting.

Los van deze ontwikkelingen is er een trend voor scholen om zich te profileren. Schoolprofilering is er op gericht om uit de enorme breedte en diversiteit van onderwijsactiviteiten een rode draad te halen die de diverse activiteiten bundelt tot een helder en eenduidig geheel. Het profiel sluit aan op de sociaaldemografische kenmerken van de wijk. Voorbeelden zijn schoolprofielen zijn Cultuur, Sport en Wereldschool.

4.4 Passend Onderwijs

Passend Onderwijs is per schooljaar 2014/2015 ingevoerd. Het doel van Passend Onderwijs is om voor leerlingen met een extra zorgbehoefte een 'passende' plek te vinden binnen het onderwijs. In het algemeen wordt de samenwerking tussen BO, SBO en SO intensiever. Scholen zullen gebruik gaan maken van elkaars faciliteiten. Dit vraagt ruimtelijke en organisatorische flexibiliteit van scholen. De onderwijskundige gevolgen zijn van de invoering van Passend Onderwijs zijn voor het BO en het SBO verschillend.

Basisonderwijs

Met de invoering van Passend Onderwijs gaan basisscholen, voor zover mogelijk, onderwijs bieden aan kinderen met lichamelijke- en gedragsproblemen.

De basisschool waar een kind met extra ondersteuningsbehoefte is aangemeld, is vanaf schooljaar 2014/2015 verplicht om eerst te kijken of het kind extra ondersteuning in de klas kan krijgen. Het ondersteuningsprofiel van de school vormt hiervoor het uitgangspunt. Wanneer de school zelf geen passende onderwijsplek kan bieden wordt gezocht naar een andere basisschool binnen het samenwerkingsverband. Is het niet haalbaar om de leerling binnen het basisonderwijs te plaatsen, dan kan een beroep op het SBO of het SO worden gedaan.

Speciaal Basisonderwijs

Op korte termijn lijken voor het SBO de veranderingen door invoering van Passend Onderwijs beperkt. Financieel wordt het SBO afhankelijk van het beleid van het samenwerkingsverband, omdat de financieringsstromen voor een belangrijk deel via het samenwerkingsverband gaan lopen. Het samenwerkingsverband zal daarbij eisen dat het SBO transparanter en objectiever gaat werken. Een onzekere factor is het leerlingenvervoer van leerlingen van buiten het samenwerkingsverband. Op lange termijn is de positie van het SBO in het Passend Onderwijs echter onduidelijk.

Gevolgen Onderwijshuisvesting

Passend Onderwijs heeft gevolgen voor de onderwijshuisvesting. Passend Onderwijs stelt eisen aan schoolgebouwen. De basisscholen zullen in hun gebouwen voorzieningen moeten treffen om kinderen met lichamelijke problemen en gedragsproblemen onderwijs te kunnen bieden. Concreet zullen maatregelen bijvoorbeeld bestaan uit het rolstoeltoegankelijk maken van gebouwen, het aanpassen van toiletten, het plaatsen van een lift en/of het treffen van voorzieningen zorg (ambulante begeleiding, logopedie, fysiotherapie) en/of het splitsen van groepen.

Over de bekostiging van de huisvesting van Passend Onderwijs bestaat nog veel onduidelijkheid – door het ministerie is nog geen richtlijn opgesteld voor de huisvestingskosten en de VNG heeft nog geen voorstel gedaan voor de aanpassing van de verordening onderwijshuisvesting.

De gemeente wil voor wat betreft de regels voor investeringen in de huisvestingsvoorzieningen aansluiten bij de landelijke regelgeving voor Passend Onderwijs. In afwachting op deze regels maken de gemeente en schoolbesturen in voorkomende situaties afspraken over de bekostiging van investeringen in het kader van Passend Onderwijs.

4.5 Duurzaamheid

Duurzaamheid is een centraal thema in de samenleving. Duurzaamheid kan worden gedefinieerd als ‘ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.’³ Duurzame ontwikkeling streeft naar evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen.

Duurzaamheid heeft invloed op onderwijshuisvesting. Door de toenemende aandacht voor duurzaamheid worden meer eisen en richtlijnen ontwikkeld voor de duurzaamheid van schoolgebouwen. Daarbij wordt bijvoorbeeld gekeken naar energieprestaties, milieubelasting van bouwen, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde van gebouwen. En ook of een gebouw bijvoorbeeld gezond is voor de gebruikers.

Rijksoverheid en duurzaamheid

De Rijksoverheid wil de samenleving verduurzamen en tegelijkertijd de economie versterken.⁴ Economische groei moet duurzaam zijn en niet ten koste gaan van klimaat, water, bodem, grondstoffen en biodiversiteit. Duurzame energievoorziening en energiebesparing zijn daar een onderdeel van. De rijksoverheid wil naar 16% duurzame energie in 2020 en een volledig duurzame energievoorziening in 2050. Daarnaast wordt met zogenaamde Green Deals⁵ de energiebesparing via energiebedrijven bevorderd.

Energieakkoord

Om een breed draagvlak voor het duurzaamheidsbeleid te creëren is de rijksoverheid in de SER⁶ het ‘Energieakkoord duurzame groei’ (sept. 2013) over-

³ Definitie van de VN-commissie Brundtland uit 1987.

⁴ Zie: Regeerakkoord ‘Bruggen slaan’ (29 oktober 2012).

⁵ Een Green Deal heeft als doel basis van budget-neutrale investeringen de realisatie van duurzame, betaalbare gebouwen te versnellen

⁶ Sociaal-Economische Raad

eengekomen met het bedrijfsleven en maatschappelijke instanties. Hierin staan afspraken over energiebesparing, duurzame energie en klimaatbeleid. Overheidsinstellingen, werkgevers, vakbeweging, natuur- en milieuorganisaties, andere maatschappelijke organisaties en financiële instellingen hebben zich aan dit akkoord verbonden.

Uitwerking Energieakkoord – Aanscherping EPC-norm

Bouwbesluit voor scholen

Onderdeel van het Energieakkoord vormen afspraken over verlaging van het energieverbruik van nieuwbouw uit het zogenaamde ‘Lente-akkoord energiezuinige nieuwbouw’.⁷ Afgesproken is dat nieuwe gebouwen 50% zuiniger moeten worden. Dit wordt berekend aan de hand van de zogenaamde Energieprestatiecoëfficiënt (EPC). Vanaf 1 januari 2015 is de EPC-eis voor onderwijsgebouwen in het Bouwbesluit daarom aangescherpt van 1,3 naar 0,7.

Uitwerking Energieakkoord – Green Deal

Verduurzaming Schoolgebouwen

De VNG heeft in het kader van het Energieakkoord de ambitie uitgesproken de verduurzaming van onderwijsgebouwen te versnellen. De VNG, PO-Raad, VO-raad, Ruimte-OK, het Klimaatverbond en de ministeries van BZK, EZ, IenM en OCW⁸ hebben daarom de duurzaamheidsambities van de Rijksoverheid en het Energieakkoord uitgewerkt in een ‘Green Deal Verduurzaming Schoolgebouwen’. Doel van de Green Deal is op basis van budget-neutrale investeringen de realisatie van duurzame, betaalbare en gezonde schoolgebouwen te versnellen.

⁷ Het ‘Lente-akkoord energiezuinige nieuwbouw’ is een akkoord over energiebesparing tussen de rijksoverheid en brancheverenigingen in de bouw (Aedes, Bouwend Nederland, de Neprom en de NVB). Het eerste Lente-akkoord werd gesloten in 2008. In 2011 en 2014 is het akkoord herijkt.

⁸ Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Economische Zaken (EZ), Infrastructuur en Milieu (I&M) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Gemeenten en duurzaamheid – GPR

Bovenop het rijksbeleid, voeren gemeenten vaak ook een eigen duurzaamheidsbeleid voor nieuwbouw. Dit beleid gaat verder en breder dan de wettelijke eisen conform het Bouwbesluit. Ook gemeente Leidschendam-Voorburg stelt strengere eisen aan de energiezuinigheid van gebouwen en wil dat meer toekomstbestendig wordt gebouwd (zie ook par. 3.4 en 5.9).

Om deze duurzaamheidsambities te kunnen meten is het instrument GPR ontwikkeld. Met GPR kan de gemeente het ontwerp voor een nieuw gebouw beoordelen op kwaliteit en duurzaamheid. Er wordt gekeken naar energieverbruik, milieubelasting van de nieuwbouw, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde van het gebouw. Voor elk van deze vijf thema’s wordt de duurzaamheid van het gebouw berekend in een schaal van 1 tot en met 10.

Een waardering van 6 is representatief voor nieuwbouw op Bouwbesluitniveau 2006. Een waardering van 7 wordt gezien als gemiddeld. Een waardering van 8 is een hoog niveau van duurzaamheid.

Frisse Scholen – verlagen energieverbruik en verbeteren binnenklimaat

Rond 2008 zijn er een aantal ontwikkelingen geweest die hebben geleid tot een grotere aandacht voor het energieverbruik en binnenklimaat van scholen.

- *Kabinetsvisie binnenmilieu scholen (2008) / Rapport rijksbouwmeester (2009).* In februari 2008 presenteerde het toenmalige kabinet haar visie op het binnenmilieu van scholen te verbeteren. De discussie in de Tweede Kamer over deze nota leidde tot een aan de Rijksbouwmeester om de rijksoverheid te “adviseren over toekomst-bestendige scholenbouw in brede zin (waaronder specifiek in het relatie tot het binnenmilieu) en de mogelijke consequenties daarvan voor de (bouw)regelgeving en bekostiging van scholen.” In 2009 presenteerde de Rijksbouwmeester Liesbeth van der Pol

haar bevindingen in een zeer kritisch rapport: de kwaliteit van het binnenmilieu in scholen was slecht. De Rijksbouwmeester adviseerde (onder andere) om de eisen aan het binnenmilieu te verhogen naar klasse B van de ISSO-publicatie voor Frisse Scholen.

- *Programma van Eisen Frisse Scholen (2008, 2010, 2012, 2014).*
Een veel gebruikte richtlijn voor de kwaliteit van het binnenmilieu is het Programma van Eisen Frisse Scholen. Deze richtlijn is in 2008 voor het eerst gepubliceerd door Agentschap NL⁹ en is in 2010, 2012 en 2014 geactualiseerd. De richtlijn is gebaseerd op de ISSO-publicatie voor Frisse Scholen.

De richtlijn onderscheidt vijf thema's voor de kwaliteit van het binnenmilieu: Energie, Luchtkwaliteit, Thermisch comfort, Visueel comfort en Akoestisch comfort.

Per thema benoemt de richtlijn drie kwaliteitsklassen C, B en A. Binnen de klassen C, B en A worden keuzemogelijkheden gegeven voor de uitvoering van het gebouw. Bij klasse C is uitgegaan van de wettelijke minimumeisen uit het Bouwbesluit 2012 en bij de klassen A en B wordt uitgegaan van hogere eisen. Klasse B leidt tot een goed binnenklimaat en een zuinig energieverbruik. Klasse A geeft een uitstekend binnenklimaat en een zeer zuinig energieverbruik.

- *Rijksregeling Frisse Scholen voor bestaande gebouwen (2009).*
In 2009 en 2010 heeft de rijksoverheid de duurzaamheid van schoolgebouwen direct gestimuleerd met subsidieregelingen. Scholen en gemeenten konden een subsidie krijgen om het binnenklimaat in de scholen te verbeteren en het energieverbruik te verlagen (Regeling Frisse Scholen). De middelen werden in maart 2009 uitgetrokken als onderdeel van de maatregelen om de bouw te stimuleren ter bestrijding van de economische crisis.

Leidschendam-Voorburg heeft ook gebruik gemaakt van deze regeling (zie par. 5.9)

- *Gemeenteregeling Frisse Scholen voor nieuwbouw.*
De gemeente voert zelf ook een beleid om bij nieuwbouw Frisse Scholen te realiseren (zie ook par. 3.3 en 5.8).
- *Bouwbesluit 2015: Frisse Scholen Klasse B.*
De eisen in het Bouwbesluit voor de nieuwbouw van scholen zijn zodanig verzwakt, dat men bij nieuwbouw voor de thema's energie en lucht minimaal klasse B moet realiseren.

De gemeente en schoolbesturen willen duurzaam beleid voor schoolgebouwen voeren.

4.6 Kwaliteitskader Basisonderwijs

Los van het beleid van de overheden zijn er ook initiatieven vanuit het onderwijsveld. In maart 2014 is het 'Kwaliteitskader voor onderwijsvoorzieningen in het Basisonderwijs' verschenen. Het Kwaliteitskader is het product van een samenwerking van de VNG, PO-raad, Ruimte OK en een aantal schoolbesturen.

Het Kwaliteitskader bevat een reeks eenduidige, herkenbare en praktisch toepasbare prestatiecriteria ten aanzien van een onderwijsgebouw. Deze prestatiecriteria zijn in verdeeld over drie thema's:

- *Beleving (Architectonische kwaliteitscriteria)*
Prestatiecriteria gerelateerd aan de verschijningsvorm en beeld- en sfeerverwachting van het ex- en interieur.

⁹ Toen nog onder de naam SenterNovem.

- *Gebruik (Functionele kwaliteitscriteria)*
Prestatiecriteria gerelateerd aan de omvang, situering en geschiktheid van ruimten, op basis van de activiteiten die er plaatsvinden.
- *Techniek (Technische kwaliteitscriteria)*
Prestatiecriteria gerelateerd aan gezondheid, duurzaamheid en onderhoud.

Het kader maakt de bovenstaande prestatiecriteria inzichtelijk en bespreekbaar. Daardoor wordt het voor scholen en gemeenten eenvoudiger keuzes te maken rondom de kwaliteit van de gebouwen.

Schoolbesturen willen onderzoeken of een Kwaliteitskader voor onderwijshuisvesting in de gemeente Leidschendam-Voorburg ingevoerd kan worden.

4.7 Normbedragen

Onderwijshuisvesting werkt met normbedragen. De hoogte van de normbedragen bij investeringsopgaven voor onderwijshuisvesting staat al een aantal jaren ter discussie. Voor de economische recessie werden de normbudgetten bij aanbestedingen vaak overschreden. Sinds 2009 is echter gebleken dat binnen de normbedragen gebouwd kan worden. Voor 2015 zijn er echter weer vraagtekens of het normbudget voldoet: De normbedragen zouden geen rekening houden met aangescherpte bouwtechnische eisen uit het Bouwbesluit en eisen voor goede onderwijshuisvesting.

Dit beeld wordt door onderzoek bevestigd. Tegelijkertijd met de publicatie van het Kwaliteitskader (zie par. 4.6) is een doorrekening gepresenteerd van de financiële consequenties ervan.¹⁰ In de doorrekening is ook een vergelijking gemaakt tussen de normbedragen en kostprijs van een basisschool op het niveau van het oude Bouwbesluit (2012). Uit de doorrekening blijkt de kostprijs in januari 2014

van een school gebouwd volgens het oude Bouwbesluit 26% hoger lag dan de normbedragen van de VNG.¹¹

BDB verklaart dit verschil als volgt: *“De overheid heeft de wettelijke normen waar een nieuw schoolgebouw aan moet voldoen telkens aangescherpt, waarmee de kosten automatisch hoger werden. De Rijksoverheid heeft deze kosten echter nooit gecompenseerd aan gemeenten dan wel schoolbesturen.”*

De doorrekening van BDB houdt echter geen rekening met aanbestedingsvoordelen. Omdat er in de markt aanzienlijke aanbestedingsvoordelen (10-15%) waren en veel gemeenten de normbedragen met 7-10% ophogen (budget voor Frisse Scholen), kon toch voor de normbedragen worden gebouwd. De aanbestedingsvoordelen ontstonden doordat aannemers gedurende deze periode sneller bereid waren met een lagere aanbesteding genoeg te nemen en soms zelfs akkoord gingen met een aanbesteding die lager lag dan de werkelijke kosten.

Door de invoering van het nieuwe Bouwbesluit per 1 januari 2015 zijn de kwaliteitseisen voor nieuwe schoolgebouwen echter verder verhoogd. Daarnaast lijkt een herstel van de bouwmarkt aanstaande en daarmee verhoging van de bouwprijzen. Een van de redenen van het aantrekken van de markt is dat door faillissementen er steeds minder aannemers komen, wat leidt tot een prijsopdrijvend effect. Dit betekent dat gemeenten voor de toekomst rekening moeten houden met een significant hoger budget voor onderwijshuisvesting.

De schoolbesturen dringen met klem aan op een evaluatie van de normbedragen.

¹⁰ Kwaliteitskader huisvesting basisonderwijs, financiële paragraaf, Documentatie Bouwwezen (BDB), maart 2014.

¹¹ BDB heeft de berekening van de kostprijs nog niet geactualiseerd naar het nieuwe Bouwbesluit. Deze actualisatie wordt wel op korte termijn verwacht.

Normbedragen - beleid regiogemeenten

Voor dit IHP hebben we ook onderzocht hoe de regiogemeenten omgaan met normbedragen. Verhogen zij de normbedragen voor onderwijshuisvesting als gevolg van verhoging van de kwaliteitseisen in het Bouwbesluit 2015 en het mogelijke herstel van de bouwmarkt?

- *Den Haag*
De gemeente Den Haag heeft geanticipeerd op verhoging van de kwaliteitseisen in het Bouwbesluit. Den Haag heeft sinds 2009 de normbedragen niet negatief geïndexeerd – wat neerkomt op een feitelijke verhoging. De normbedragen liggen ca. 25% hoger dan de VNG norm.¹² Om de investering van de gemeente als gevolg van deze verhoging van de normbedragen te beperken, werkt de gemeente met een budgetplafond.
- *Zoetermeer*
De gemeente Zoetermeer werkt met toeslagen op de normbedragen voor extra voorzieningen. Dit systeem is sinds 1998 geleidelijk ingevoerd. Voor het creëren van Frisse Scholen (binnenklimaat) en duurzame scholen is een toeslag van 23% beschikbaar. Daarnaast is nog extra budget beschikbaar voor bijvoorbeeld parkeervoorzieningen en vandalisme-beperkende-maatregelen. De totale opslag bovenop de normbedragen komt daarmee uit op ca. 50%. Door het systeem van toeslagen heeft Zoetermeer al geanticipeerd op het nieuwe Bouwbesluit.

Voor het bekostigen van de onderwijshuisvesting werkt de gemeente Zoetermeer als sinds 1998 met het zogenaamde Vervangingsfonds.¹³ Deze reserve wordt jaarlijks aangevuld met een storting gebaseerd op de totale investeringsopgave voor de onderwijshuisvesting op de lange termijn.

¹² Den Haag heeft de normkosten verhoogd met 40%. Dit is echter een verhoging op basis van een budget per lokaal. Indien dit wordt teruggerekend naar het gangbare (en ook in Leidschendam-Voorburg gehanteerde) budget per m², blijkt de verhoging ca. 25% te zijn.

¹³ 'Reserve egalisatie investeringen schoolgebouwen'.

Daarmee wordt het Vervangingsfonds gezond, stabiel en toereikend gehouden om alle schoolgebouwen in Zoetermeer tijdig en met voldoende budget te kunnen vervangen of renoveren.

De resultaten van aanbestedingen voor onderwijshuisvesting in Zoetermeer waren de afgelopen jaren wisselvallig. Een aantal schoolgebouwen is ruim binnen budget aanbesteed. Bij een aantal bouwprojecten werd het normbudget overschreden en moest het project worden aangepast en opnieuw aanbesteed.

- *Delft*
De gemeente Delft volgt de normbedragen van de VNG bij nieuwbouw. De gemeente ziet vooralsnog geen redenen om wijzigingen aan te brengen in dit beleid. Dit komt door de lastige financiële situatie van Delft, maar ook door goede resultaten bij aanbestedingen voor onderwijshuisvesting. Recent nog zijn een uitbreidingsproject (2014) en een nieuwbouwproject (2015) binnen budget aanbesteed. Wel is het zo deze projecten nog zijn aanbesteed op basis van Bouwbesluit 2012.

Voor het begroten van de onderwijshuisvesting werkt Delft met IHP's. Het IHP-VO is in 2012 vastgesteld. Het IHP-PO is in concept gereed.

- *Rijswijk*
De gemeente Rijswijk volgt de normbedragen van de VNG bij nieuwbouw. De gemeente wijzigt vooralsnog dit beleid niet. De voornaamste reden hiervoor is het ontbreken van een eenduidige methodiek. De gemeente wil daarom per geval bekijken of het normbudget eventueel zou moeten worden aangepast.

In 2014 zijn twee nieuwbouwprojecten aanbesteed binnen begroting. Bij een aanvraag voor nieuwbouw voor 2016 denkt het schoolbestuur dat de

normbedragen niet voldoende zijn. De gemeente heeft de aanvraag nog in onderzoek.

- *Pijnacker-Nootdorp*

De gemeente Pijnacker-Nootdorp volgt de normbedragen van de VNG bij nieuwbouw. De gemeente ziet vooralsnog geen redenen om geen wijzigingen aan te brengen in dit beleid. De nieuwbouwplannen voor scholen zijn beperkt en er is voldoende onderwijshuisvesting. Het leerlingenaantal zal de komende jaren gaan dalen, waardoor veel (nood)lokalen kunnen worden afgestoten.¹⁴

In 2014 zijn in de gemeente geen aanbestedingen geweest voor nieuwbouw van scholen of uitbreidingen van schoolgebouwen.

- *Midden-Delfland*

De gemeente Midden-Delfland volgt de normbedragen van de VNG bij nieuwbouw. Midden Delfland is een krimpgemeente. Voorlopig zijn er geen plannen voor nieuwbouw van scholen. Normbedragen voor bouw en uitbreiding van scholen zijn daarom geen thema.

¹⁴ Pijnacker-Nootdorp is een groeigemeente, maar door de crisis is de bouw gestagneerd. Daardoor is de piek in het aantal leerlingen bereikt: De komende jaren zal het leerlingenaantal geleidelijk dalen.

5 BELEIDSKADERS: WET- EN REGELGEVING & BELEIDSAMBITIES

De basis voor het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente is vastgelegd in de verordening voor de onderwijshuisvesting. De gemeente heeft echter beleidsambities welke de verordening voor de onderwijshuisvesting overstijgen. In dit IHP formuleren de gemeente, de schoolbesturen, en andere betrokken (maatschappelijke) partners aanvullend beleid voor onderwijshuisvesting.

Dit hoofdstuk legt uit wat de wettelijke taak van de gemeente op het gebied van onderwijshuisvesting precies inhoudt. Daarnaast bespreekt dit hoofdstuk de beleidsambities van de gemeente en de schoolbesturen.

5.1 Wettelijke taak onderwijshuisvesting

Gemeenten dragen de zorg voor de voorzieningen in de huisvesting van het PO, SO en VO welke zich op het grondgebied van de gemeente bevinden. Dit wordt de zorgplicht genoemd en staat beschreven in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO, art 91 en verder). De WPO vormt samen met de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) en de Wet op de Expertisecentra (WEC) de basis voor onderwijshuisvestingsbeleid op gemeentelijk niveau. Naast de zorgplicht zijn de belangrijkste elementen uit de wetgeving de volgende:

- De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn benoemd in de wetgeving (art. 92, WPO). Daarbij gaat het o.a. om (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. In de WVO is in 2005 een wetswijziging opgenomen waarbij het onderhoud bij het Voortgezet Onderwijs is doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen. Voor het PO is het onderhoud sinds 1 januari 2015 doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen (zie de volgende paragraaf).
- De plicht van een gemeente (Raad) om een verordening voor de onderwijshuisvesting vast te stellen. Deze verordening dient in op overeenstemming gericht overleg met schoolbesturen tot stand te komen (WPO, art. 102). Binnen de gestelde kaders van deze WPO, WEC en de WVO kunnen gemeenten een eigen verordening opstellen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft ter ondersteuning een modelverordening voor de onderwijshuisvesting opgesteld waarin de Rijksregelgeving is vastgelegd. In de praktijk wordt deze modelverordening door gemeenten gebruikt en op onderdelen aangepast.
- De gemeente (het College) dient jaarlijks een budget vast te stellen zodanig dat redelijkerwijs kan worden voorzien in de huisvesting van de scholen op het grondgebied van de gemeenten.
- De gemeente (het College) dient een programma huisvestingsvoorzieningen vast te stellen. Dit programma bevat alle aangevraagde voorzieningen die het jaar daarop volgend voor bekostiging door de gemeente in aanmerking komen. Verzoeken die worden afgewezen moeten in een overzicht staan.
- De gronden op basis waarvan aanvragen geweigerd kunnen worden.

- De uitzondering dat gemeenten met schoolbesturen kunnen overeenkomen dat het schoolbestuur zelf verantwoordelijk is voor de huisvestingsvoorzieningen en daarvoor van de gemeente jaarlijks een bedrag ontvangt. Hierbij gaat het om de zogenaamde doordecentralisatie. Dit kan gaan om alle huisvestingsvoorzieningen, maar ook om een gedeelte daarvan. Hoewel er sprake is van een doordecentralisatie van taken behoudt de gemeente de zorgplicht.

5.2 Verandering wettelijke taak: doordecentralisatie buitenkant onderhoud

Per 1 januari 2015 heeft de gemeente geen zorgplicht meer voor het onderhoud en de aanpassing van de scholen in het BO, SBO en (V)SO. Deze taak (met bijbehorende financiering) wordt overgeheveld (door-gedecentraliseerd) naar de schoolbesturen. De Eerste Kamer heeft op 6 mei 2014 ingestemd met het wetswijzigingsvoorstel van deze strekking. Het onderhoud voor gymnastiekvoorzieningen blijft wel een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor het bekostigen van (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, schades en de onroerendezaakbelasting.

In de wetswijziging zijn een aantal zaken geregeld met betrekking tot de overdracht van deze taak aan de gemeente:

- Er komt géén nulmeting voor het opsporen van achterstallig onderhoud. De toelichting op het wetsvoorstel geeft aan dat “er geen aanleiding is om te veronderstellen dat schoolgebouwen onvoldoende technisch worden onderhouden”.
- Een bedrag van €158,8 miljoen zal worden overgeheveld van het gemeentefonds naar de lumpsum van de schoolbesturen.
- Schoolbesturen met oude(re) schoolgebouwen kunnen een eenmalige aanvullende bijdrage vragen voor het buitenonderhoud van die gebouwen. Op 3 februari 2015 is de overgangsregeling die dit regelt, gepubliceerd. In de regeling zijn 2 categorieën besturen gedefinieerd:
 - Schoolbesturen met bekostiging voor materiële instandhouding van maximaal €750.000, met één of meer schoolgebouwen die ouder zijn dan 15 jaar.

- Schoolbesturen met bekostiging voor materiële instandhouding van meer dan € 750.000, met meer dan 70% schoolgebouwen ouder dan 40 jaar. Deze besturen krijgen een vast bedrag per leerling voor elk 'oud' schoolgebouw. Oud is hierbij gedefinieerd als gebouwd voor 1 januari 2000 (voor de eerste groep), dan wel 1 januari 1975 (voor de tweede groep). Dit onderscheid is gemaakt omdat grotere besturen beter in staat zijn risico's te spreiden

Door de wetwijziging ontstond er een discussie over renovatie. Doordat aanpassing en onderhoud wordt gedecentraliseerd naar de schoolbesturen en alleen (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding een taak van de gemeente blijft ontstond er een grijs gebied. Een school kan immers ook gerenoveerd worden. De staatssecretaris OCW heeft ervoor gekozen om renovatie niet in de wetwijziging op te nemen.

Als gevolg van de nieuwe wetwijziging heeft de VNG de modelverordening voor de onderwijshuisvesting aangepast. De nieuwe modelverordening definieert het begrip renovatie impliciet door een aanzet voor een afbakening van aanpassen/onderhoud en vervangende bouw. De nieuwe modelverordening definieert een termijn waarop aanpassen en onderhoud niet meer houdbaar is. Dit staat vermeld in de criteria voor vervangende bouw van de modelverordening. De noodzaak van vervangende bouw is (o.a.) aanwezig als:

“Op grond van een overeenkomstig NEN 2767 opgestelde bouwkundige rapportage wordt vastgesteld dat onderhoud of aanpassen niet zal leiden tot de gewenste levensduurverlenging van ten minste 20 jaar.”

Om een duidelijke overdracht van de buitenkant van het onderhoud te realiseren zijn door de gemeente en de schoolbesturen in 2014 de meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd en opgesteld.

5.3 Uitvoering wettelijke taak onderwijshuisvesting

Leidschendam-Voorburg heeft een verordening voor de onderwijshuisvesting. De verordening is hoofdzakelijk een uitwerking van de regels zoals die in de WPO zijn vastgelegd. In verband met de doordecentralisatie van het onderhoud van schoolgebouwen naar de schoolbesturen is een nieuwe verordening noodzakelijk. In 2015 zal de gemeenteraad worden voorgesteld de geactualiseerde 'Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Leidschendam-Voorburg' vast te stellen. In de meeste opzichten volgt de verordening van Leidschendam-Voorburg de lijn van de modelverordening van de VNG.

Op grond van de verordening stelt de gemeente (het College) jaarlijks het programma huisvestingsvoorzieningen vast waarin wordt aangegeven welke aangevraagde voorzieningen voor vergoeding in aanmerking komen. De verordening bevat namelijk criteria voor het toekennen van huisvestingsaanvragen. Daarnaast is vastgelegd op welke vergoeding de schoolbesturen kunnen rekenen bij een bepaalde huisvestingsvoorziening. Een aanvraag voor opname van een voorziening op het programma huisvestingsvoorzieningen moet volgens de verordening voor 1 februari van het jaar van de vaststelling van het programma huisvestingsvoorzieningen ingediend zijn bij de gemeente. Ook bevat de verordening regels over het delen van ruimtes in schoolgebouwen met andere scholen, verenigingen of commerciële partijen, zoals kinderopvangorganisaties.

Huisvestingstaken die niet in de verordening zijn vastgelegd, behoren tot de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het onderhouden (sinds 1 jan 2015), beheren en exploiteren van de door hen gebruikte schoolgebouwen. De schoolbesturen ontvangen jaarlijks van het Rijk een vergoeding voor de instandhouding van het schoolgebouw (MI-bekostiging). Deze vergoeding is gebaseerd op het aantal leerlingen van een school.

5.4 Beleidskader: IHP

In dit IHP willen de gemeente en de schoolbesturen inzetten op ambities voor aanvullend beleid op het gebied van onderwijshuisvesting.

Als aanvullend beleid willen gemeente en de schoolbesturen in dit IHP volumeafspraken vastleggen. De volumeafspraken hebben als doel om een divers en goed gespreid aanbod van onderwijs te borgen en de huisvesting te optimaliseren. Bijkomend voordeel is dat volumebeleid desinvesteringen tegengaat, de duurzaamheid van gebouwen bevordert en mogelijk ruimte zou kunnen scheppen voor investeringen.

Daarnaast hebben de gemeente en schoolbesturen basis van visies (H3) en trends en ontwikkelingen (H4) een aantal speerpunten gekozen waarop ze willen inzetten.

Dit leidt tot de volgende ambities voor aanvullend beleid:

- Volumeafspraken;
- aanbieden van voldoende gymnastiekcapaciteit;
- verbeteren van de functionaliteit van het gebouwenbestand;
- realiseren van IKC's;
- realiseren van toekomstbestendige nieuwbouw: duurzaamheid en kwaliteit.

Deze ambities voor aanvullend beleid worden in de volgende paragrafen toegelicht.

5.5 Aanvullend beleid IHP: Volumeafspraken

De gemeente en de schoolbesturen willen het diverse en goed gespreide aanbod van scholen behouden. De verordening houdt geen rekening met spreidingsvraagstukken. De verordening gebruikt de leerlingenprognose als onderlegger voor huisvestingsaanvragen. Op basis van de prognose blijkt dat bij ongewijzigd beleid er een groot ruimtetekort ontstaat in Voorburg terwijl er een ruimteoverschot ontstaat in Leidschendam.

Deze leerlingenstromen kunnen zodoende afbreuk doen aan spreiding en diversiteit van scholen binnen de gemeente. Het kan voor komen dat een school sterk groeit ten koste van andere scholen. In een extreme situatie kan dit zelfs leiden tot het sluiten van een school; wanneer een school te weinig leerlingen heeft en/of het schoolbestuur de leegstand niet kan financieren.

Gemeente en schoolbesturen willen dat kinderen in de eigen wijk naar school kunnen gaan. Om te voorkomen dat leerlingenstromen in Leidschendam-Voorburg leiden tot onwenselijke groei en/of daling van leerlingaantallen bij scholen wil de gemeente, samen met de schoolbesturen, in dit IHP volumeafspraken vastleggen. Deze volumeafspraken geven aan hoeveel leerlingen een school jaarlijks mag inschrijven. De doelstelling van de volumeafspraken zijn tweeledig:

- Het borgen van een goed gespreid aanbod van levensvatbare scholen en het voorkomen van desinvesteringen. Een school wordt levensvatbaar geacht wanneer deze een omvang van minimaal 200 leerlingen heeft.
- Het maximale leerlingenaantal bij volumeafspraken (totaal maximale schoolgroottes) dient ongeveer de piek van de prognose op te vangen (6.104 leerlingen in 2020, zie par. 2.3). Bij de omvang van de instroom en de maximale schoolgrootte per school bestaat een marge van 10%.

Deze uitgangspunten leiden tot de volgende afspraken (tabel 4):

Scholen	Leerlingen Instream	Maximale Schoolgrootte	Ruimte-behoefte m ²
Parachute	25	200	1.206
Driemaster	30	240	1.407
Groen van Prinsterer	45	360	2.011
Pius X	40	320	1.810
Dijsselbloem	45	320	1.810
Vijverhof	45	320	1.810
Casimir	30	240	1.407
St. Maartens	40	320	1.810
De Lusthof	60	480	2.614
Nieuw Vreugd en Rust	50	400	2.212
Essesteijn	60	480	2.614
Maria Bernadette	30	240	1.407
Zonnewijzer	30	240	1.407
De Wegwijzer	45	280	1.608
Margriet	30	200	1.206
Trampoline	35	240	1.407
De Springplank	25	200	1.206
Emmaus	65	520	2.816
De Tandem	35	280	1.608
Maerten vd Veldeschool	30	200	1.206
Totalen	795	6.080	34.582

Tabel 4: Overzicht van volumeafspraken. De ruimtebehoefte in m² is berekend op basis van de formule uit de verordening (200m² vaste voet + 5,03m² per leerling).

Voor de gemeente hebben de volumeafspraken de volgende consequentie:

- De gemeente verplicht zich van haar kant zorg te dragen voor passende huisvesting op basis van het berekend leerlingenaantal passend bij de afgesproken maximale schoolgroottes (zie tabel 4), indien de leerlingen ook daadwerkelijk op die school zitten.

Voor de schoolbesturen hebben de volumeafspraken de volgende consequenties:

- De schoolbesturen verplichten zich met de volumeafspraken voor langere tijd te houden aan de vastgestelde instroom en schoolgrootte per school met een marge van 10%.
- Bij realisatie van de bijbehorende huisvestingscapaciteit (tabel 4) geen aanspraak te doen op uitbreiding. Zelfs indien er op grond van de 10% marge toch recht op uitbreiding ontstaat, zullen de besturen hierop geen aanspraak maken.
- Het uitvoeren van een plaatsing-beleid, dat inhoudt dat leerlingen uit de wijk van de school voorrang hebben op leerlingen uit andere wijken of andere gemeenten.¹⁵

Met behulp van leerlingprognoses wordt iedere twee jaar gemonitord of de vastgestelde maximale schoolgroottes niet zullen worden overschreden. In dat geval wordt de instroom van leerlingen van de school aangepast.

In dit IHP wordt een voorstel gedaan om passende huisvesting bij de volumeafspraken te realiseren (zie H7 en H8). Daarbij wordt echter wel nadrukkelijk gekeken naar de actuele situatie. Pas wanneer de instroomaantallen uit de volumeafspraken ook daadwerkelijk gerealiseerd worden zal de huisvesting daar op worden aangepast. Dit is met name aan de orde in Leidschendam.

¹⁵ Het plaatsingsbeleid voor leerlingen uit de wijk geldt niet voor de Montessorischool. De Montessori is geen buurtschool. De leerlingen komen uit de regio.

5.6 Beleidsambitie IHP: Gymnastiek

De gemeente en schoolbesturen willen volgens de normen van de verordening voldoende gymnastiekcapaciteit aanbieden. Daartoe worden de gymnastiekcapaciteit en de gymnastiekbehoefte in dit IHP in beeld gebracht. Daarbij wordt tevens geëvalueerd of een eventuele verhoging van het aantal gymuren past binnen de huidige capaciteit (zie Bijlage I). Daarnaast wil de gemeente het gebruik van de buitensportterreinen door scholen bevorderen.

5.7 Beleidsambitie IHP: Verbeteren functionaliteit gebouwenbestand

De gemeente en de schoolbesturen willen samen evalueren welke oude gebouwen in Leidschendam-Voorburg functioneel niet meer voldoen en/of te oud zijn. In dit IHP wordt een voorstel opgenomen welke van deze schoolgebouwen in aanmerking komen voor renovatie of nieuwbouw (zie H7 en H8).

5.8 Beleidsambitie IHP: IKC's

De schoolbesturen willen de totstandkoming van integrale kindcentra bevorderen. Ook in het huidig lopende onderwijsvisietraject van de gemeente (zie par. 1.3) is IKC een integraal thema. Tijdens de inspiratiesessie onderwijs (20 nov. 2014) is de ambitie geformuleerd om zes IKC's binnen drie jaar te realiseren. In dit IHP wordt een suggestie opgenomen om de welzijns-m²'s bij nieuwbouwscholen voor te financieren en zodoende de ontwikkeling van IKC's te stimuleren (zie H8).

Kindcentra 2020

De gemeente en de schoolbesturen zijn actief betrokken bij de maatschappelijke discussie rondom IKC's en vinden: 'Kindcentra 2020'¹⁶ een goed initiatief. Het initiatief Kindcentra 2020 maakt zich sterk voor een stelsel van kindcentra waarin sprake is van een integratie van kinderopvang, peuterspeelzalen en primair onderwijs. In dit stelsel krijgen kinderen naast de leerplicht 'ontwikkelrecht' waarbij kinderopvang niet langer is gekoppeld aan het al dan niet werken van ouders. Kinderen van nul tot vier jaar krijgen een ontwikkelrecht van een aantal uren per week. Kinderen vanaf vier jaar hebben naast een recht op vijf dagen onderwijs, recht op een aantal uren vrijetijdsinvulling per week waarin zij hun talenten kunnen ontwikkelen.

5.9 Beleidsambitie IHP: Toekomstbestendige en duurzame huisvesting

De gemeente en de schoolbesturen willen samen financiële middelen voor onderwijshuisvesting effectief inzetten. Daarbij streven zij naar duurzame en kwalitatief hoogwaardige schoolgebouwen. Deze paragraaf bundelt de wensen van de gemeenten en schoolbesturen ten aanzien van drie trends en ontwikkelingen (duurzaamheid, Kwaliteitskader en normbedragen) in één beleidsambitie: toekomstbestendige huisvesting.

Duurzaamheid

De gemeente en schoolbesturen willen duurzaam beleid voor schoolgebouwen voeren (zie par. 4.5). De gemeente Leidschendam-Voorburg wil een duurzame gemeente zijn.

¹⁶ Kindcentra 2020 is een samenwerking tussen een kopgroep van bestuurders uit het primair onderwijs (Kopgroep Onderwijs), de kopgroep kinderopvang, de kopgroep Wethouders voor kindcentra en Het Kinderopvangfonds. De gemeente participeert in de Kopgroep Wethouders voor Kindercentra, tevens is Lucas Onderwijs actief binnen de Kopgroep Onderwijs.

De gemeente Leidschendam-Voorburg stelt zich tot doel om samen met de Stadsregio Haaglanden in 2050 een klimaat-neutrale regio te zijn. Om dit doel te bereiken heeft de gemeente een klimaatplan 2009-2020 opgesteld. Hierin staat aangegeven hoe de gemeente het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen wil verlagen door o.a. energiezuinige nieuwbouw (20% lagere EPC-norm, GPR 7 voor energie).

De gemeente wil een voorbeeldfunctie vervullen bij het realiseren van een energiezuinige gebouwde omgeving. Voor de onderwijshuisvesting heeft de gemeente daarom aandacht voor duurzaamheid en heeft zij ook uitgangspunten geformuleerd:

- Duurzaam Bouwen (DUBO): Duurzaam bouwen is een manier van ontwerpen, bouwen en beheren van gebouwen waarbij het milieu zo weinig mogelijk wordt belast.
- Energieprestatiecoëfficiënt (EPC): Nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen en scholen dienen minimaal 20% energiezuiniger te zijn dan de EPC-normen in het Bouwbesluit voorschrijven.
- GPR: Er wordt door de gemeente bij GPR ('gemeentelijke praktijkrichtlijn') voor het criterium energie minimaal 7 als uitgangspunt gehanteerd.
- Frisse Scholen – bestaande bouw: Voor het verbeteren van het binnenklimaat en energiezuinigheid van de bestaande scholen heeft van het ministerie van OCW aan de gemeente Leidschendam-Voorburg een budget van € 365.000 toegekend. De gemeente heeft dit budget aangevuld met een bedrag van € 244.000. In de periode 2009-2013 is het binnenklimaat en de energiezuinigheid van bestaande scholen verbeterd in het kader van deze regeling.

- Frisse Scholen – nieuwbouw: Bij de scholen waarvoor nieuwbouw, uitbreiding of renovatie is gepland wordt in het beschikbare budget rekening gehouden met middelen voor het verbeteren van het binnenklimaat en energiezuinigheid. Dit betekent een budgetverhoging voor nieuwbouwprojecten met ongeveer 7%. Per saldo betekent dit een verhoging van de normkosten met ongeveer € 90/m² (7%).
- Zonnepanelen: In 2010 is gestart met het plaatsen van zonnepanelen op de daken van de lesgebouwen. Uiteindelijk zijn in de periode 2010 tot en met 2014 bij 19 scholen zonnepanelen geplaatst, een systeem van 6.000 Watt piek per school. Dit betreft scholen in zowel het primair als het voortgezet onderwijs waarvoor geen nieuwbouw of renovatie was voorzien en het mogelijk was de zonnepanelen te plaatsen.

Het duurzaamheidsbeleid van de Rijksoverheid heeft het hiervoor geformuleerde beleid van de gemeente Leidschendam-Voorburg gedeeltelijk ingehaald (zie par. 4.5):

- Vanaf 1 januari 2015 is de EPC-eis voor onderwijsgebouwen in het Bouwbesluit aangescherpt van 1,3 naar 0,7. Dit is een verscherping van de norm met 50% in plaats van de voorgenomen 20% uit het klimaatplan van de gemeente.
- Vanaf 1 januari 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzaamd, dat bij nieuwbouw voor de thema's energie en lucht minimaal Frisse Scholen klasse B gerealiseerd moet worden.¹⁷

¹⁷ Rijksoverheid, Programma van Eisen Frisse Scholen 2015

Kwaliteitskader

De gemeente en de schoolbesturen willen onderzoeken of een Kwaliteitskader voor onderwijshuisvesting in de gemeente Leidschendam-Voorburg ingevoerd kan worden (zie par. 4.6).

Een Kwaliteitskader legt architectonische, functionele en technische eisen van de gemeente en de schoolbesturen aan schoolgebouwen vast – evenals de bijbehorende financiële middelen. Door het gemeentelijk beleid voor Frisse Scholen (zie par. 5.9) kan een deel van dit Kwaliteitskader al worden gerealiseerd.

Normbedragen

De gemeente en de schoolbesturen willen aansluiten bij het wettelijk kader (Bouwbesluit 2015) en het Kwaliteitskader (deels) implementeren. Deze ambities kunnen alleen worden gerealiseerd door verhoging van de normbedragen. Het is echter onduidelijk met welk percentage de normbedragen exact zouden moeten worden verhoogd. Dit komt door onzekerheid over de te realiseren aanbestedingsvoordelen en onzekerheid over het kostenverhogende effect van het nieuwe Bouwbesluit.

Beleid toekomstbestendige huisvesting

De ambitie voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting zou als volgt kunnen worden ingevuld:

- De schoolbesturen moeten bij nieuwbouwpogaven van onderwijsgebouwen minimaal voldoen aan het Bouwbesluit 2015.
- De schoolbesturen hebben de ambitie om minimaal bij nieuwbouwpogaven van onderwijsgebouwen, binnen de lokaal geldende beperkingen en mogelijkheden, de wenselijkheid van de prestatiecriteria uit het Kwaliteitskader te onderzoeken. Daarbij krijgen de schoolbesturen de mogelijkheid om binnen de gestelde financiële kaders één of meerdere van de prestatiecriteria te selecteren. Dit wordt in feite een plus bovenop het Bouwbesluit.
- Het extra budget voor Frisse Scholen bij nieuwbouwprojecten wordt gecontinueerd. Per saldo betekent dit een verhoging van de normkosten met ongeveer 7%.
- Er moet bij nieuwbouw aandacht worden geschonken aan het spanningsveld tussen energiestatatie (EPC) en binnenklimaat. Een zeer goede isolatie (energiestatie) kan leiden tot slechte ventilatie (binnenklimaat) en andersom.

In dit IHP wordt door schoolbesturen een voorstel gedaan voor verhoging van de normkosten (zie H7 en H8).

5.10 Vooruitblik beleid onderwijshuisvesting: Toekomstvisie VNG

De VNG is met haar leden in maart 2015 een toekomstverkenning gestart om een lange termijn visie te formuleren op onderwijshuisvesting. Door middel van input vanuit gemeenten wil de VNG een bestuurlijk opiniërend gesprek aangaan over de toekomstige rol en positie van gemeenten op het gebied van onderwijshuisvesting.

In samenwerking met een brede landelijke vertegenwoordiging van ambtenaren onderwijshuisvesting is een notitie gepubliceerd¹⁸ waarin wordt gewezen op de (1) denkbare toekomstscenario's, (2) opgaven voor onderwijshuisvesting en (3) het wenselijke beleidsinstrumentarium. Deze paragraaf bespreekt deze drie onderdelen op hoofdlijnen.

¹⁸ De lat omhoog: toekomstverkenning onderwijshuisvesting. VNG, 2 maart 2015.

Toekomstscenario's

De VNG en de landelijke vertegenwoordiging van ambtenaren onderwijshuisvesting formuleren drie mogelijke scenario's voor het stelsel van onderwijshuisvesting:

Scenario A	Scenario B	Scenario C
Huidig stelsel versterken	Onderwijshuisvesting naar schoolbesturen	Onderwijshuisvesting naar gemeenten
Schoolbesturen verantwoordelijk voor realisatie en instandhouding	Rol gemeente onderwijs-huisvesting verdwijnt	Territoriale decentralisatie / recentralisatie naar gemeenten
Rijk en gemeenten gedeeltelijk financieel verantwoordelijk voor bekostiging	Verantwoordelijkheid komt bij Rijk en schoolbesturen te liggen	Taken en budgetten voor onderwijshuisvesting worden overgeheveld naar gemeenten
	Rijk financieel verantwoordelijk voor bekostiging incl. risico's huisvesting	Schoolbesturen kunnen zich richten op kerntaak, het geven van goed onderwijs
		Rijk en gemeenten gedeeltelijk financieel verantwoordelijk

Opgaven voor onderwijshuisvesting

De VNG en de landelijke vertegenwoordiging van ambtenaren onderwijshuisvesting schetsen de opgaven voor de onderwijshuisvesting. Hoewel deze notitie pas tegen het einde van het IHP traject is gepubliceerd, bieden de ambities voor aanvullend beleid van de gemeente en de schoolbesturen in Leidschendam-Voorburg al een eigen oplossing voor de geformuleerde opgaven. Dit onderstreept het proactieve karakter van dit IHP. De volgende opgaven worden onderscheden:

1. *Goede spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen garanderen*

De opgave is het behoud van een goede spreiding en bereikbaarheid van onderwijsvoorzieningen. Op landelijk niveau moeten grote delen van Nederland omgaan met bevolkingskrimp terwijl grote steden met groei te maken hebben. Beide ontwikkelingen stellen verschillende eisen aan het onderwijshuisvestingsbeleid van gemeenten.

De gemeente en de schoolbesturen in Leidschendam-Voorburg maken volumeafspraken om een goede spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen te garanderen (zie par. 5.5).

2. *Onderwijshuisvesting verbinden met sociale domein*

De opgave is om onderwijshuisvesting onderdeel te laten zijn van de infrastructuur van het sociale domein. De decentralisaties van de jeugdhulp, de implementatie van passend onderwijs en de overgang van onderwijs naar de arbeidsmarkt vergroten deze opgave. Het bieden van optimale ontwikkelingskansen aan kinderen vraagt om schoolgebouwen die ook onderdak bieden aan andere disciplines. De focus moet liggen op het realiseren van sterke clusters van voorzieningen voor kinderen.

De schoolbesturen in Leidschendam-Voorburg streven naar IKC-ontwikkeling (zie par. 5.8).

3. *Focus op kwaliteit nieuwe en bestaande schoolgebouwen: De lat omhoog*

De opgave is het verhogen van de kwaliteit van schoolgebouwen. De gewenste kwaliteitsslag staat op gespannen voet met de huidige sobere en doelmatige bekostiging van gemeenten en schoolbesturen, en op gespannen voet met de beperkte financiële speelruimte van rijksoverheid, gemeenten en schoolbesturen in het huidige economische klimaat.

De gemeente en de schoolbesturen in Leidschendam-Voorburg evalueren de functionaliteit van schoolgebouwen (zie par. 5.7). De schoolbesturen

willen het normbudget verhogen om bij nieuwbouw kwalitatief hoogwaardige onderwijshuisvesting te realiseren zie (zie par. 5.9).

4. *Gezonde leefstijl & Duurzame schoolgebouwen*

De opgave is het realiseren van energiezuinige onderwijsgebouwen die een gezond binnenklimaat hebben. Daarnaast moeten schoolgebouwen en de schoolomgeving een gezonde leefomgeving bieden; er moeten mogelijkheden zijn om binnen en buiten te bewegen.

De schoolbesturen zijn verplicht om bij nieuwbouw minimaal te voldoen aan het Bouwbesluit van 2015 en hebben daarnaast de ambitie deels extra prestatiecriteria te realiseren en het frisse scholen beleid te continueren (zie par. 5.9).

Beleidsinstrumenten en maatregelen

De VNG en de landelijke vertegenwoordiging van ambtenaren onderwijshuisvesting stellen dat het huidig beleidsinstrumentarium ontoereikend is om sturing te geven aan deze opgaven. De notitie formuleert daarom wenselijke beleidsmaatregelen, op rijksniveau:

1. Wettelijk verplicht spreidingsplan voorzieningen VO en PO.
2. Verhogen van de minimale eisen Bouwbesluit aan bestaande schoolgebouwen.
3. Verhogen van het macrobudget voor bekostiging nieuwe schoolgebouwen.
4. Verplichte doorvoering van duurzaamheidsmaatregelen.
5. Opheffen investeringsverbod van schoolbesturen in nieuwbouw en uitbreiding schoolgebouwen.
6. Behoud van deskundigheid onderwijshuisvesting bij gemeenten.
7. Investeren in een gezamenlijke agenda voor het sociale domein.

Dit IHP bevat voorstellen om in ieder geval op gemeenteniveau hiervoor beleid te maken zoals:

- Voorstellen om de spreiding te optimaliseren;
- Voorstellen voor het verhogen van het normbudget;
- Voorstellen voor doorvoering van duurzaamheidsmaatregelen.

Daarnaast bevat de parallel aan dit IHP ontwikkelde Onderwijsvisie ook aanzetten voor een gezamenlijke agenda op het sociale domein. De ambities om IKC's te ontwikkelen zijn daar een voorbeeld van.

6 ANALYSE ONDERWIJSHUISVESTING

De gemeente en de schoolbesturen zijn tevreden over de fysieke kwaliteit van de schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Leidschendam-Voorburg. De ontwikkeling van leerlingaantallen op stads-, wijk- en schoolniveau stellen eisen aan deze locaties.

In dit hoofdstuk wordt de huidige staat van de onderwijshuisvesting vergeleken met de volumeafspraken en beleidsambities uit het voorgaande hoofdstuk:

- Par. 6.1 t/m 6.4: Analyse capaciteit onderwijs huisvesting bij implementatie volumeafspraken
- Par. 6.5 : Analyse gymnastiekcapaciteit
- Par. 6.6 : Analyse functionaliteit gebouwenbestand
- Par. 6.7 : Analyse IKC aanbod
- Par. 6.8: Analyse Toekomstbestendige onderwijshuisvesting

6.1 Uitgangspunten analyse capaciteit onderwijshuisvesting

De capaciteitsanalyse maakt de ruimtetekorten en ruimteoverschotten per wijk inzichtelijk. De ruimtebehoefte van een school wordt bepaald door de afgesproken instroom van leerlingen per school te vertalen naar ruimtebehoefte (zie par. 5.5) en deze te vergelijken met de beschikbare huisvestingscapaciteit. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- *Capaciteit in lokalen of m²*: Capaciteit kan op twee manieren worden uitgedrukt, in het aantal lokalen of op basis van m² (de bruto vloer oppervlakte - BVO). Tegenwoordig gaat de modelverordening onderwijshuisvesting van de VNG uit van een normering van schoolgebouwen op basis van BVO's. De verordening onderwijshuisvesting van de gemeente Leidschendam-Voorburg gaat ook uit van BVO's. In dit rapport wordt bij het analyseren van de ruimtebehoefte daarom gebruik gemaakt van een berekening op basis van BVO's.

- *Capaciteit van gebouwen*: Bij het beoordelen van de capaciteit kan een onderscheid worden aangebracht in bruto en netto capaciteit.
 - *Bruto capaciteit*: De bruto capaciteit van een schoolgebouw is het BVO inclusief medegebruik en verhuur.
 - *Netto capaciteit*: De netto capaciteit is het BVO in het schoolgebouw dat gebruikt kan worden door onderwijs. Dit is de bruto capaciteit minus het BVO dat in gebruik is voor kinderopvang, peuterspeelzaal en/of buitenschoolse opvang dan wel door de gemeente is gevorderd voor culturele, maatschappelijke of recreatieve doeleinden.

Dit IHP hanteert netto capaciteit.

- *Ruimtebehoefte*: De ruimtebehoefte in BVO voor de afgesproken instroom is berekend op basis van de formule uit de verordening (200 m² vaste voet + 5,03 m² per leerling, zie ook tabel 4).
- *Gebiedsindeling*: De gebiedsindeling in dit hoofdstuk is gebaseerd op de indeling in herkomstgebieden zoals beschreven in de prognose van Pronexus BV te Eindhoven.
- *Leerlingenstromen*: informatie over leerlingenstromen op wijkniveau zijn afkomstig uit de leerlingenprognose van Pronexus (teldatum 1 okt. 2013).

6.2 Vergelijking volumeafspraken met leerlingenprognose

Voor geheel Leidschendam-Voorburg is het totaal aantal leerlingen o.b.v. de volumeafspraken 180 hoger dan het geprognosticeerde aantal leerlingen in 2020 (piek). De volumeafspraken gaan uit van 3% meer leerlingen (180 meer) dan de piek van de prognose. Daarmee gaan de volumeafspraken tevens uit van een hogere ruimtebehoefte (600 m² meer) dan de piek van prognose.

		Volumeafpraak
	Totaal aantal leerlingen	Ruimtetekort(-) overschot(+) (m ²)
Volumeafpraak	6.080	-1.481
Piek prognose 2020	6.103	-1.885
Teldatum 1-10-2014	5.981	-906

Tabel 5: Vergelijking totaal aantal leerlingen bij volumeafspraken, piek prognose in 2020 en de teldatum.

6.3 Analyse capaciteit Voorburg

In Voorburg zijn elf scholen gevestigd, verspreid over twaalf locaties. In Voorburg wordt de onderwijshuisvestingcapaciteit met 1.052 m² uitgebreid in 2016 door twee investeringen uit het IHP 2011-2014: Nieuwbouw van de Dijsselbloem en renovatie/uitbreiding van De Groen van Prinsterer. Deze analyse gaat uit van deze nieuwe situatie.

Implementatie van de volumeafspraken leidt theoretisch tot een tekort aan onderwijshuisvesting in Voorburg (zie tabel 6).

	Verhuur (m ²)	Cap. Onderwijs (m ²)	Volumeafpraak Ruimtetekort(-) overschot(+) (m ²)
Voorburg BO	851	20.066	-644

Tabel 6: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

De theoretische ruimtetekorten en ruimteoverschotten verschillen echter per wijk:

- Ruimteoverschotten: Voorburg Noord (wijk 1) en Essesteijn (wijk 5)
- Ruimtetekorten: Bovenveen (wijk 2), Voorburg West (wijk 3) en Voorburg Midden en Oud (wijk 4)

De totale capaciteit in Voorburg blijkt onvoldoende om de berekende leerlingaantallen zoals overeengekomen bij de volumeafspraken te huisvesten.

De druk op de ruimte bij scholen in Voorburg wordt vergroot door leerlingenstromen:

- Voorburg-West: 27% van de leerlingen (186) komt uit Rijswijk.
- Voorburg-Midden en Oud: 303 leerlingen uit Leidschendam (Damsigt e.o.) gaan in Voorburg-Midden en -Oud naar school.

Echter moet er bij deze conclusie wel rekening gehouden worden met de leerlingen uit Leidschendam-Voorburg die buiten de eigen gemeente naar school gaan (zie par. 2.4). Opvallend is dat er geen basisschoolleerlingen uit Voorburg in Leidschendam naar school gaan.

In dit IHP wordt voor elke school/wijk bepaald hoe met het ruimtetekort of ruimteoverschot wordt omgegaan. Per wijk worden de schoolgebouwen en de capaciteitsanalyse besproken.

Voorzieningen Primair Onderwijs Kern Voorburg

Legenda

Wijkindeling:

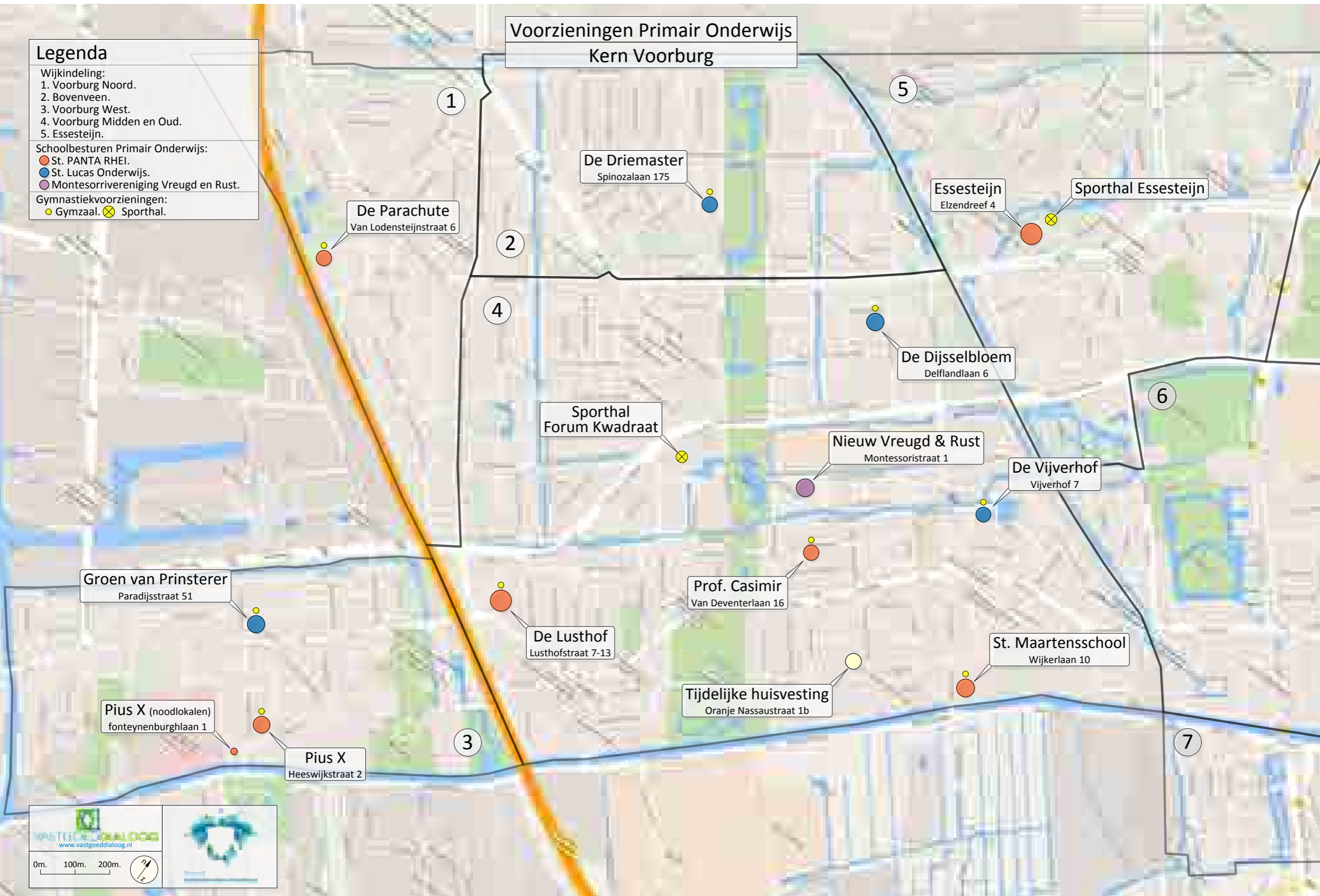
1. Voorburg Noord.
2. Bovenveen.
3. Voorburg West.
4. Voorburg Midden en Oud.
5. Essesteijn.

Schoolbesturen Primair Onderwijs:

- St. PANTA RHEI.
- St. Lucas Onderwijs.
- Montessorivereniging Vreugd en Rust.

Gymnastiekvoorzieningen:

- Gymzaal. ● Sporthal.

Voorburg Noord (wijk 1)

De wijk Voorburg Noord bestaat uit één buurt met dezelfde naam. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7,4) is iets lager dan gemiddeld. Voorburg Noord telt 6.928 inwoners. De wijk heeft relatief weinig inwoners met een hoog inkomen (23%) en een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een laag inkomen (33%). Van de 3.526 huishoudens is 23% een paar met kinderen en 8% een eenoudergezin.¹⁹

¹⁹ Wijkgegevens zijn gebaseerd op de concept Wijkatlas van 2015

Er wonen 329 schoolgaande kinderen in Voorburg Noord. In de wijk gaan 171 leerlingen naar school. Drie kwart van dit aantal leerlingen (77%) is afkomstig uit Voorburg-Noord.

De Parachute heeft een ruimteoverschot.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Panta Rhei	De Parachute	1953 / 1983 / 1995	180	1.402	196

Tabel 7: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

Bovenveen (wijk 2)

De wijk Bovenveen bestaat uit één buurt met dezelfde naam. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7,2) is lager dan gemiddeld. Bovenveen telt 6.930 inwoners. De wijk heeft relatief weinig mensen met een hoog inkomen (20%) en relatief veel mensen met een laag inkomen (40%). Van de 3.760 huishoudens is 22% een paar met kinderen en 8% een eenoudergezin.

Er wonen 374 schoolgaande kinderen in Bovenveen. In de wijk gaan 230 leerlingen naar school. Minder dan de helft van dit aantal leerlingen (43%) is afkomstig uit Bovenveen. Opvallend is dat 32% van de leerlingen (73) afkomstig is uit de wijk Voorburg Midden en Oud.

De Driemaster heeft een ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Lucas	De Driemaster	1957 / 2005	90	1.210	-197

Tabel 8: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

Voorburg West (wijk 3)

De wijk Voorburg West bestaat uit twee buurten. Het grootste deel van de wijk bestaat uit de buurt Voorburg West. De andere buurt heet Park Leeuwenburgh. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (8) is hoger dan gemiddeld. Voorburg West telt 4.845 inwoners. De wijk heeft relatief weinig inwoners met een laag inkomen (21%) en relatief veel inwoners (48%) met een hoog inkomen. Van de 1.998 huishoudens is 30% een paar met kinderen en 5% een eenoudergezin.

Er wonen 531 schoolgaande kinderen in Voorburg West. In de wijk gaan 694 leerlingen naar school. 61% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit Voorburg West. Opvallend is dat 27% van het aantal leerlingen (168) uit Rijswijk afkomstig is.

Er is een ruimtetekort in Voorburg West. Per school is het beeld als volgt:

- De Groen van Prinsterer heeft een ruimtetekort.
- De Pius X heeft een ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Lucas	G. van Prinsterer (nieuw)	2016	90	1.840	-171
Panta Rhei	Pius X	1955 / 1995 / 2003		1.447	-172
Panta Rhei	Pius X (dis.)			191	0
				Totaal	-343

Tabel 9: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

G. VAN PRINSTERER

PIUS X

Voorburg Midden en Oud (wijk 4)

De wijk Voorburg Midden en Oud bestaat uit twee buurten, Voorburg Midden en Voorburg Oud. Het is de grootste wijk van Leidschendam-Voorburg. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (8,1) is hoger dan gemiddeld. Voorburg Midden en Oud telt 14.238 inwoners. De wijk heeft relatief veel inwoners met een hoog inkomen (35%) en een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een laag inkomen (29%). Van de 7.092 huishoudens is 27% een paar met kinderen en 7% een eenoudergezin.

Er wonen 1.058 schoolgaande kinderen in Voorburg Midden en Oud. In de wijk gaan 2.059 leerlingen naar school. 45% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit Voorburg Midden en Oud.

Er is een ruimtetekort in Voorburg Midden en Oud. Per school is het beeld als volgt:

- De Dijsselbloem heeft een klein ruimteoverschot
- De Vijverhof heeft een groot ruimtetekort.
- De Professor Casimir heeft een ruimteoverschot.
- De St. Maartensschool heeft een klein ruimteoverschot.
- De Lusthof heeft een ruimteoverschot.
- De Montessorischool heeft een klein ruimteoverschot.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Lucas	De Dijsselbloem (nieuw)	2016	90	1.850	40
Lucas	De Vijverhof	1932	90	968	-842
Panta Rhei	Professor Casimir	1925 / 2014	180	1.559	152
Panta Rhei	St. Maartensschool	1977 / 1997		1.883	73
Panta Rhei	De Lusthof	1933 / 2005		2.737	123
Montesori	Nieuw Vreugd & Rust	1972, 2002	90	2.230	18
				Totaal	-435

Tabel 10: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

G. VAN PRINSTERER

DE DIJSELBLOEM

DE VIJVERHOF

NIEUW VREUGD & RUST

DE LUSTHOF

ST. MAARTENSSCHOOL

Essesteijn (wijk 5)

De wijk Essesteijn bestaat uit twee buurten: Essesteijn en Nieuw Essesteijn/Zijdezig. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7,9) is iets hoger dan gemiddeld. Essesteijn telt 5.575 inwoners. De wijk heeft relatief veel inwoners met een hoog inkomen (34%) en relatief weinig inwoners met een laag inkomen (23%). Van de 2.714 huishoudens is 28% een paar met kinderen en 5% een eenoudergezin.

Er wonen 305 schoolgaande kinderen in Essesteijn. In de wijk gaan 499 leerlingen naar school. 53% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit Essesteijn.

De Essesteijn heeft een ruimteoverschot.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Panta Rhei	Essesteijn	1974		2.749	135

Tabel 11: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

6.4 Analyse capaciteit Leidschendam

Analyse BO

In Leidschendam zijn acht basisscholen gevestigd. De acht scholen zijn verspreid over tien locaties.

Implementatie van de volumeafspraken leidt (theoretisch) tot een tekort aan onderwijshuisvesting in Leidschendam (zie tabel 12).

			Volumeafpraak
	Verhuur (m ²)	Cap. Onderwijs (m ²)	Ruimtetekort(-) overschot(+) (m ²)
Leidschendam	180	12.060	-606

Tabel 12: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

Ruimtetekorten en ruimteoverschotten verschillen per wijk. Er is ten aanzien van bestaande ruimtetekorten en ruimteoverschotten een driedeling in wijken aan te brengen:

- Ruimtetekorten: De Heuvel/Amstelwijk (wijk 8)
De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout (wijk 9)
en 't Lien/De Rietvink (wijk 11).
- Passende huisvesting: Damsigt e.o. (wijk 6),
Leidschendam Zuid e.o. (wijk 7) en
De Prinsenhof (wijk 10).

De totale capaciteit in Leidschendam blijkt onvoldoende om de berekende leerlingaantallen zoals overeengekomen bij de volumeafspraken te huisvesten.

Gemeente en schoolbesturen gaan in dit IHP voor elke school/wijk bepalen hoe met het ruimtetekort of ruimteoverschot wordt omgegaan. Per wijk worden de schoolgebouwen en de capaciteitsanalyse besproken.

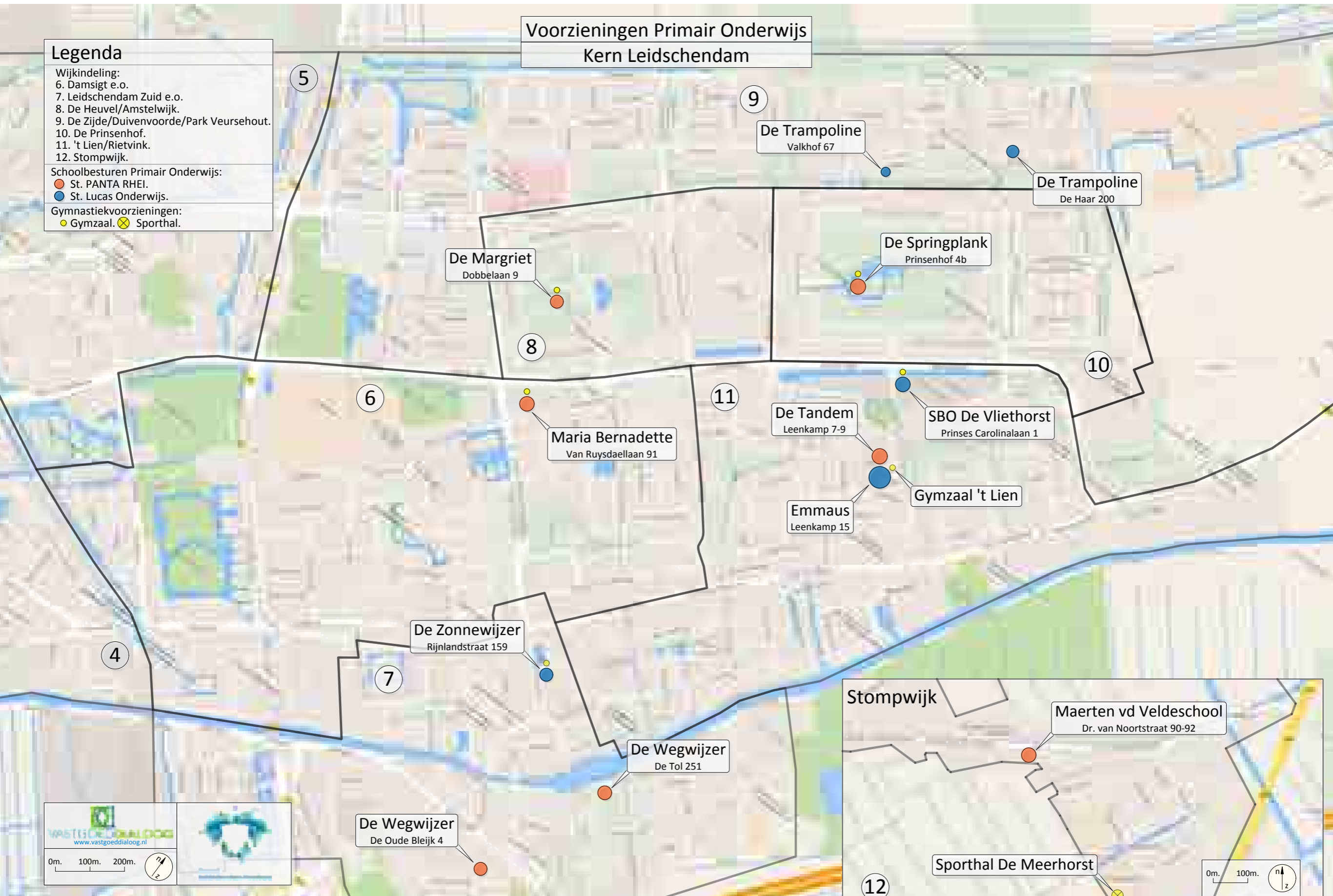
Voorzieningen Primair Onderwijs Kern Leidschendam

Legenda

Wijkindeling:
 6. Damsigt e.o.
 7. Leidschendam Zuid e.o.
 8. De Heuvel/Amstelwijk.
 9. De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout.
 10. De Prinsenhof.
 11. 't Lien/Rietvink.
 12. Stompwijk.

Schoolbesturen Primair Onderwijs:
 ● St. PANTA RHEI.
 ● St. Lucas Onderwijs.

Gymnastiekvoorzieningen:
 ● Gymzaal. ⊗ Sporthal.

Damsigt e.o. (wijk 6)

De wijk Damsigt e.o. bestaat uit vier buurten: Damsigt, Verzetsheldenwijk, Raadhuiskwartier en Sijtwende. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (8) is hoger dan gemiddeld. Damsigt e.o. telt 6.954 inwoners. De wijk heeft relatief veel inwoners met een hoog inkomen (45%) en relatief weinig inwoners met een laag inkomen (20%). Van de 2.822 huishoudens is 31% een paar met kinderen en 7% een eenoudergezin.

Er wonen 662 schoolgaande kinderen in Damsigt e.o. In de wijk gaan 244 leerlingen naar school. 58% van dit aantal leerlingen (141) is afkomstig uit Damsigt e.o.

De Maria Bernadette heeft een klein ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Panta Rhei	Maria Bernadette	1970 / 2003		1.373	-34

Tabel 13: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

MARIA BERNADETTE

Leidschendam Zuid e.o. (wijk 7)

De wijk Leidschendam-Zuid e.o. bestaat uit vier buurten: Leidschendam-Zuid, Damcentrum, Klein Plaspoelpoder en de Zeeheldenwijk. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7,5) is iets lager dan gemiddeld. Leidschendam-Zuid e.o. telt 5.577 inwoners. De wijk heeft relatief weinig inwoners met een hoog inkomen (22%) en een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een laag inkomen (35%). Van de 2.743 huishoudens is 31% een paar met kinderen en 8% een eenoudergezin.

Er wonen 269 schoolgaande kinderen in Leidschendam-Zuid e.o. In de wijk gaan 475 leerlingen naar school. 49% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit Leidschendam-Zuid e.o. Vrijwel alle kinderen in Leidschendam-Zuid e.o. gaan in de eigen wijk naar school. Ongeveer 25% van de leerlingen uit Den Haag (103). Er is een klein ruimtetekort in Leidschendam Zuid e.o. Per school is het beeld als volgt:

- De Zonnewijzer heeft een ruimtetekort.
- De Wegwijzer heeft een groot ruimteoverschot.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Lucas	De Zonnewijzer	2007		1.143	-264
Panta Rhei	De Wegwijzer	1976	90	1.119	639
Panta Rhei	De Wegwijzer (dis.)	1967		1.128	0
				Totaal	374

Tabel 14: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

DE ZONNEWIJZER

DE WEGWIJZER

DE WEGWIJZER-OUDE BLEICK

De Heuvel/Amstelwijk (wijk 8)

De wijk De Heuvel/Amstelwijk bestaat uit twee buurten: De Heuvel en Amstelwijk. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7) is lager dan gemiddeld. De Heuvel/Amstelwijk telt 3.142 inwoners. De wijk heeft relatief weinig inwoners met een hoog inkomen (11%) en relatief veel inwoners met een laag inkomen (47%). Van de 1.772 huishoudens is 21% een paar met kinderen en 12% een eenoudergezin.

Er wonen 174 schoolgaande kinderen in De Heuvel/Amstelwijk. In de wijk gaan 108 leerlingen naar school. 73% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit De Heuvel/Amstelwijk.

De Margriet heeft een ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Panta Rhei	De Margriet	1964 / 1998	90	1.022	-184

Tabel 15: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout (wijk 9)

De wijk De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout bestaat uit vier buurten: De Zijde, Duivenvoorde, Park Veursehout en Schakenbos. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (8,0) is hoger dan gemiddeld. De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout telt 5.021 inwoners. De wijk heeft relatief veel inwoners met een hoog inkomen (36%) en relatief weinig inwoners met een laag inkomen (25%). Van de 2.424 huishoudens is 34% een paar met kinderen en 4% een eenoudergezin.

Er wonen 234 schoolgaande kinderen in De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout. In de wijk gaan 242 leerlingen naar school. 29% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout. Opvallend is dat 53% van de leerlingen (129) afkomstig is uit de wijk Prinsenhof.

De Trampoline heeft een ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Lucas	De Trampoline	1971		970	-217
Lucas	De Trampoline (dis.)	1969		220	0
				Totaal	-217

Tabel 16: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

DE TRAMPOLINE

DE TRAMPOLINE - VALKHOF

De Prinsenhof (wijk 10)

De wijk Prinsenhof bestaat uit twee buurten: Prinsenhof laagbouw en Prinsenhof hoogbouw. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (6,5) is lager dan gemiddeld. Prinsenhof telt 5.508 inwoners. De wijk heeft relatief weinig inwoners met een hoog inkomen (11%) en relatief veel inwoners met een laag inkomen (49%). Van de 2.656 huishoudens is 24% een paar met kinderen en 12% een eenoudergezin.

Er wonen 424 schoolgaande kinderen in De Prinsenhof. In de wijk gaan 169 leerlingen naar school. 75% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit De Prinsenhof. Opvallend is dat 70% van de leerlingen (298) buiten de eigen wijk naar school gaat.

De Springplank heeft een klein ruimteoverschot.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Panta Rhei	De Springplank	2006		1.223	17

Tabel 17: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

't Lien/De Rietvink (wijk 11)

De wijk 't Lien/De Rietvink bestaat uit twee buurten: 't Lien en De Rietvink. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7,6) is gemiddeld. 't Lien/De Rietvink telt 6.944 inwoners. De wijk heeft een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een hoog inkomen (32%) en een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een laag inkomen (29%). Van de 3.123 huishoudens is 33% een paar met kinderen en 7% een eenoudergezin.

Er wonen 395 schoolgaande kinderen in 't Lien/De Rietvink. In de wijk gaan 808 leerlingen naar school. 43% van dit aantal leerlingen is afkomstig uit 't Lien/De Rietvink. Vrijwel alle kinderen in 't Lien/De Rietvink gaan in de eigen wijk naar school.

Er is een ruimtetekort in 't Lien/De Rietvink. Per school is het beeld als volgt:

- De Emmaüs heeft een ruimtetekort.
- De Tandem heeft een ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Lucas	Emmaüs	1985 / 2006		2.422	-394
Panta Rhei	De Tandem	1985 / 2006		1.440	-168
		Totaal	0	3.862	-562

Tabel 18: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

EMMAÜS

DE TANDEM

6.5 Analyse capaciteit Stompwijk

De wijk Stompwijk omvat het hele gebied binnen de gemeentegrenzen ten oosten van Leidschendam. Binnen de wijk worden twee buurten onderscheiden: de buurt Kern Stompwijk en de buurt Landelijk gebied Stompwijk. Het rapportcijfer van bewoners voor de leefbaarheid (7,2) is lager dan gemiddeld. Stompwijk telt 2.310 inwoners. De wijk heeft een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een hoog inkomen (29%) en een ongeveer gemiddeld aantal inwoners met een

laag inkomen (30%). Van de 926 huishoudens is 35% een paar met kinderen en 7% een eenoudergezin.

Er wonen 181 schoolgaande kinderen in Stompwijk. Alle kinderen in Stompwijk gaan in de eigen wijk naar school. In de wijk gaan in totaal 188 leerlingen naar school.

De Maerten van den Veldeschool heeft een ruimtetekort.

Bestuur	School	Bouwjaar	Verhuur (m ²)	Cap. onderwijs (m ²)	Volumeafpraak
					Ruimtetekort(-)/overschot(+) (m ²)
Panta Rhei	Maerten vd Veldeschool	1958 / 1960		975	-231

Tabel 19: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) in m² bij implementatie van de volumeafspraken.

MAERTEN VD VELDESCHOOL

6.6 Analyse gymnastiek capaciteit

In hoofdstuk vier (zie par. 4.1) is aangegeven dat de schoolbesturen de gymnastiekcapaciteit en de gymnastiekbehoefte in dit IHP in beeld brengen. Daarnaast wil de gemeente graag het gebruik van de buitensportterreinen door scholen bevorderen.

Bij ongewijzigde regelgeving is voldoende gymnastiekcapaciteit beschikbaar. Voorwaarde is dat de bestaande nieuwbouwplannen in de gemeente worden gerealiseerd (zie Bijlage I).

Er is geëvalueerd of een eventuele verhoging van het aantal gymuren past binnen de huidige capaciteit. Een verdubbeling van de gymnastiekbehoefte in het BO (d.w.z. 3 klokuren in plaats van 1,5 per groep), kan voor een deel worden opgevangen binnen de bestaande accommodaties. Er moet dan wel vaker worden verwezen naar niet direct bij de school gelegen gymnastiekruimten. Het is ook mogelijk dat gymvoorzieningen (sporthallen) aangepast moeten worden (schuifwanden/akoestiek) voor (gelijktijdig) gebruik door scholen. Daarnaast kunnen gevolgen ontstaan voor de beschikbaarheid van de bestaande accommodaties voor derden. Voor het deel waarin voor gymnastiekonderwijs niet door verwijzing kan worden voorzien zouden extra investeringen noodzakelijk zijn.

Uit een analyse van de gemeente blijkt er in Leidschendam-Voorburg veel mogelijkheden zijn voor buitensporten die mede door de gemeente zijn gefinancierd – de gemeente heeft een rijkdom aan buitensportvoorzieningen. De gemeente zou graag willen dat deze buitensportterreinen intensiever benut worden. Daarnaast wil de gemeente daarom graag het gebruik van de buitensportterreinen door scholen bevorderen.

6.7 Analyse spreiding en omvang scholen (volumeafspraken)

Deze paragraaf analyseert de spreiding en omvang van de scholen in Leidschendam-Voorburg. De gemeente en schoolbesturen willen een goede spreiding en omvang van de scholen borgen met volumeafspraken.

Analyse spreiding

De gemeente heeft een divers en goed gespreid aanbod van scholen. Reflecterend op de analyse van leerlingenaantallen per wijk in de voorgaande paragrafen is de spreiding van de scholen in één wijk niet optimaal: in Damsigt e.o. wonen 662 schoolgaande kinderen. De Maria Bernadette school is de enige school in de wijk en heeft slechts ruimte voor ongeveer 240 leerlingen. Het gevolg is dat veel leerlingen buiten de eigen wijk naar school gaan. Uitbreiding van de onderwijshuisvesting in Damsigt zou de spreiding van de scholen in Leidschendam verbeteren.

Analyse omvang

De scholen in Leidschendam-Voorburg zijn vrijwel allemaal van een gezonde omvang: van de 20 scholen zijn er slechts vijf scholen met minder dan 200 leerlingen (teldatum 1 okt. 2014):

- De Zonnewijzer: 195 leerlingen
- De M. vd Velde: 189 leerlingen
- De Parachute: 174 leerlingen
- De Springplank: 163 leerlingen
- De Margriet: 96 leerlingen

Volumeafspraken moeten leiden een groei naar een gezonde omvang van deze scholen (minimaal 200 leerlingen). De huidige instroomcijfers behorend bij de volumeafspraken zijn ook gericht op deze omvang (zie par. 5.5).

De schoolbesturen geven aan dat het waarschijnlijk is dat de gewenste groei (door de volumeafspraken) zal plaatsvinden bij De Zonnewijzer en De Parachute. De prognose voorziet ook een groei bij deze scholen. De Maerten v/d Velde is een buurtschool in Stompwijk. Panta Rhei verwacht dat het leerlingenaantal van deze school stabiel blijft.

Bij De Margriet en De Springplank zal een groei echter niet eenvoudig te realiseren zijn gezien de samenstelling van de wijk. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de levensvatbaarheid van deze scholen te vergroten. Dat is lastig omdat keuzes van ouders maar beperkt zijn te beïnvloeden en er is veel verloop in de wijk.

Conclusie spreiding en omvang

Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de spreiding en de omvang van de scholen in Leidschendam-Voorburg te optimaliseren. Uitbreiding van de onderwijshuisvesting in Damsigt zou de spreiding van de scholen in Leidschendam verbeteren. Voor De Margriet en De Springplank moet worden gekeken naar scenario's om de omvang van deze scholen te vergroten. Daarom wordt in dit IHP (naast de volumeafspraken) een alternatief scenario opgenomen (zie H7).

6.8 Analyse functionaliteit gebouwenbestand

In hoofdstuk vijf (zie par. 5.7) is aangegeven dat de gemeente en schoolbesturen evalueren welke schoolgebouwen functioneel niet meer voldoen en/of te oud zijn. De volgende schoolgebouwen voldoen functioneel niet meer en/of zijn 40 jaar of ouder:

Voorburg

- De Pius X (60 jaar oud)
- De Vijverhof (83 jaar oud)
- De Montessorischool (43 jaar oud)
- De Essesteijn (41 jaar oud)

Leidschendam

- De Maria Bernadette (45 jaar oud)
- De Wegwijzer (Hoofdlocatie 39 jaar oud – Dislocatie 48 jaar oud)
- De Margriet (41 jaar oud)
- De Trampoline (Hoofdlocatie 44 jaar oud – Dislocatie 46 jaar oud)
- De M. vd Veldeschool (58 jaar oud)
- Noodlokalen Emmaüs

6.9 Analyse IKC aanbod

Er zijn nog geen IKC's in de gemeente. De schoolbesturen in de gemeente hebben echter vergaande ambities om IKC's te realiseren. Daarmee is gewacht tot de definitieve planvorming van dit IHP en de uitkomsten van het onderwijsvisietraject.

6.10 Analyse toekomstbestendige en duurzame huisvesting

Er is nog geen Kwaliteitskader ingevoerd in de gemeente. Wel is er staand beleid voor duurzaamheid (zie par. 5.9) Met dit staand beleid zijn de volgende resultaten behaald:

- *Bestaande Bouw:*
 - *Frisse Scholen:* In de periode 2009-2013 is het binnenklimaat en de energiezuinigheid van bestaande schoolgebouwen verbeterd in het kader van de Frisse Scholen regeling. OCW heeft hiervoor een budget ad. €365.000 ter beschikking gesteld. De gemeente heeft dit budget aangevuld met €244.000.
 - *Zonnepanelen:* In de periode 2010 tot en met 2014 zijn op de daken van 19 scholen zonnepanelen geplaatst, een systeem van 6000 Watt piek per school. Dit betreft scholen in zowel het BO als het VO waarvoor geen nieuwbouw of renovatie was voorzien en het mogelijk was de zonnepanelen te plaatsen.
- *Nieuwbouw:* Scholen moeten voldoen aan klasse B waarmee in ieder geval GPR 7 voor energie en 20% reductie CO₂-uitstoot wordt gehaald. De gemeente verhoogt daarvoor het normbudget met 7%. Bij de renovatie van de Prof. Casimirschool is dit behaald. Bij de huidige renovatie van De Groen van Prinsterer en de nieuwbouw van de Dijsselbloem is dit het uitgangspunt.

Zoals in paragraaf 5.9 is geconstateerd zijn de huidige normbedragen (incl. 7% opslag) te laag om bij nieuwbouw duurzaamheidsambities te realiseren.

7 SCENARIO'S

Dit hoofdstuk beschrijft vijf scenario's voor de onderwijshuisvesting in Leidschendam-Voorburg. Er wordt bij elk scenario rekening gehouden met de ambities, de visie en het aanvullend beleid van de gemeente. Het ambitieniveau wordt per scenario vergroot.

7.1 Scenario 1: Realisatie passende huisvesting

Dit scenario realiseert passende onderwijshuisvesting bij de volumeafspraken (zie par. 5.5) door te investeren in zes schoolgebouwen die functioneel niet meer voldoen en/of te oud zijn. Daarbij blijft de huidige spreiding van de scholen gehandhaafd. Per kern worden de investeringen toegelicht.

Voorburg

Het streven is om passende huisvesting te realiseren voor de schoolgebouwen die functioneel niet meer voldoen en/of te oud zijn. In Voorburg betreft dit vier schoolgebouwen (zie par. 6.7):

- De Pius X (60 jaar oud)
- De Vijverhof (83 jaar oud)
- De Montessorischool (43 jaar oud)
- De Essesteijn (41 jaar oud)

De schoolbesturen geven prioriteit aan het investeren in de Pius X en de Vijverhof. Dit leidt tot de volgende ingrepen:

- Pius X: Vervangende nieuwbouw inclusief uitbreiding. Het huidige gebouw is 1.638 m². De school heeft een tekort van 172 m² bij de volumeafpraak. Het nieuwe schoolgebouw wordt 1.925 m² groot. Hierdoor wordt het tekort van de school opgelost.
- Vijverhof: Vervangende nieuwbouw inclusief uitbreiding. Het huidige gebouw van De Vijverhof is 968 m². De Vijverhof heeft een tekort van 842 m² bij de volumeafpraak. De nieuwe school wordt 1.850 m² groot. Hierdoor wordt het tekort van de school opgelost.

Leidschendam

In Leidschendam is er een tekort aan onderwijshuisvesting. Het streven is om passende huisvesting te realiseren voor de schoolgebouwen die functioneel niet meer voldoen en/of te oud zijn. In Leidschendam betreft dit vier schoolgebouwen en een aantal noodlokalen van één schoolgebouw (zie par. 5.7):

- De Maria Bernadette (45 jaar oud)
- De Wegwijzer (Hoofdlocatie 39 jaar oud – Dislocatie 48 jaar oud)
- De Margriet (41 jaar oud)
- De Trampoline (Hoofdlocatie 44 jaar oud – Dislocatie 46 jaar oud)
- Noodlokalen Emmaüs (18 jaar oud)

De schoolbesturen geven prioriteit aan het investeren in De Wegwijzer, De Trampoline en de noodlokalen van de Emmaüs. Investerings in De Margriet zijn eveneens noodzakelijk, maar deze worden toegelicht in scenario 3. Dit leidt tot de volgende ingrepen:

- Wegwijzer: Vervangende nieuwbouw. De huidige twee gebouwen van De Wegwijzer zijn samen 2.247 m². De school heeft een overschot van 639 m² bij de volumeafspraken. Het nieuwe gebouw wordt 1.635 m² groot. Hierdoor wordt het ruimteoverschot van de school opgelost.
- Trampoline: Vervangende nieuwbouw inclusief uitbreiding. De huidige twee gebouwen van De Trampoline zijn samen 1.190 m². De school heeft een tekort van 217 m² bij de volumeafspraken. Het nieuwe gebouw wordt 1.480 m² groot (inclusief 40 m² extra speelruimte). Hierdoor wordt het tekort van de school opgelost.
- Emmaüs: Vervanging noodlokalen.

Stompwijk

De enige school in Stompwijk, de Maerten van den Veldeschool is 56 jaar oud en heeft een tekort van 231 m² bij de volumeafspraken. De Maerten van den Veldeschool krijgt daarom nieuwbouw. Het nieuwe gebouw wordt 1.100 m² groot. De school houdt een klein tekort van 106 m².

Analyse nieuwe ruimtetekorten en overschotten na investeringen

De volumeafspraken zijn erop gericht om een goed gespreid aanbod van levensvatbare scholen te borgen. Om desinvesteringen te voorkomen is bij de investeringen gekeken naar de ruimteaanvraag behorend bij de afgesproken volumeafspraken. De investeringen leiden tot de volgende ruimtetekorten- en overschotten op gemeentelijk- en kernniveau:

		Volumeafpraak
	Cap. onderwijs (m ²)	Ruimtetekort(-) overschot(+) (m ²)
Voorburg	21.235	525
Leidschendam	11.738	-928
Stompwijk	1.100	-106
Totaal	34.073	-509

Tabel 20: Ruimtetekorten (-) en ruimteoverschotten (+) na uitvoering van scenario 1.

Het huidige bestand van onderwijshuisvesting sluit (nog) niet aan op de ruimtebehoefte van de volumeafspraken. Daar zijn twee verklaringen voor:

- Er is op gemeentelijk niveau een tekort omdat de volumeafspraken rekeningen houden rekening een groei van ongeveer 100 leerlingen (ongeveer 500 m²). Om desinvesteringen te voorkomen wachten de gemeente en de schoolbesturen af of deze groei daadwerkelijk plaatsvindt. Indien dit het geval is wordt deze opgave onderdeel van de planvorming van het volgende IHP.
- Op kernniveau is er een ruimteoverschot in Voorburg, en een ruimtetekort in Leidschendam. Dit komt doordat bij de volumeafspraken wordt gestreefd naar een evenredige verdeling van leerlingen over beide kernen. In de huidige situatie is er namelijk een grote stroom van leerlingen uit Leidschendam naar Voorburg (zie par. 6.3). Indien de herverdeling van leerlingen door de volumeafspraken plaatsvindt, wordt deze opgave onderdeel van de planvorming van het volgende IHP.

7.2 Scenario 2: Realisatie van Integrale Kindcentra

Dit scenario sluit aan op de visies van de gemeente en de schoolbesturen (zie H3) en op de ambitie van de werkgroep onderwijshuisvesting: het realiseren van zes IKC's in drie jaar (zie par. 5.8). In dit scenario worden bij bestaande scholen en bij nieuwbouwoopgaven IKC's gerealiseerd.

Lucas Onderwijs:

- De Dijsselbloem: De school ontwikkelt zich samen met de dislocatie (De Driemaster) tot een IKC. In samenwerking met twee BSO-locaties en een kinderopvanglocatie van DAK kindercentra gaat de school dagarrangementen bieden (7:30 tot 17:30). Door samenwerking met Jeugdformaat en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) krijgt het IKC ook een zorgcomponent.

In de kinderopvanglocatie kunnen ook kinderen met problemen in ontwikkeling of gedrag opgevangen worden.

- De Vijverhof: De school ontwikkelt zich in samenwerking met Ziezo BSO tot een IKC. Het IKC gaat onderwijs, BSO, KOV en PSZ aanbieden. Gezamenlijk bieden de instellingen dagarrangementen aan van 7:30 tot 17:30.
- De Trampoline: De school ontwikkelt zich in samenwerking met Vlietkinderen tot IKC.

Panta Rhei:

- De Wegwijzer: De school ontwikkelt zich tot een IKC.
- De Pius X: De school ontwikkelt zich tot een IKC.
- De Maerten van den Veldeschool: De school wil zich ontwikkelen tot IKC met een duidelijke buurtfunctie. De school wordt bij de nieuwbouw samengevoegd met het Kulthurhus.

Montessori Vereniging Vreugd en Rust:

- De Montessorischool: de school ontwikkelt zich tot IKC. Om o.a. PSZ en KOV bij de school verder te optimaliseren heeft de school twee extra lokalen nodig.

7.3 Scenario 3: Optimaliseren spreiding onderwijshuisvesting

Dit scenario verkent de mogelijkheden om de capaciteit van de onderwijshuisvesting in Damsigt e.o. te vergroten en het leerlingenaantal van De Springplank en De Margriet te vergroten. Dit naar aanleiding van de analyse in paragraaf 6.7.

Vergroten van de capaciteit in Damsigt e.o.

De schoolbesturen zien twee mogelijkheden om de capaciteit in Damsigt te vergroten:

1. De Margriet verplaatsen naar een locatie in Damsigt e.o.
2. Nieuwbouw en uitbreiding van De Maria Bernadette samen met De Margriet in Damsigt e.o.

In hoofdstuk 6 is geconstateerd dat er niet genoeg ruimte is in Damsigt om de kinderen in de eigen wijk naar school te laten gaan. In Damsigt wonen 662 schoolgaande kinderen. De Maria Bernadette school is de enige school in de wijk en heeft slechts ruimte voor ongeveer 240 leerlingen. Uit Damsigt gaan 303 leerlingen naar school in Voorburg Midden en Oud (zie par. 6.3). Panta Rhei heeft aangegeven dat De Maria Bernadette een leerlingentop heeft gevoerd door een gebrek aan ruimte.

Vergroten van de omvang van De Margriet & De Springplank

1. De schoolbesturen zien mogelijkheden om de schoolgrootte van De Margriet en De Springplank te vergroten:
 - De Margriet: verplaatsen naar een locatie in Damsigt of het gezamenlijk huisvesten van De Margriet en de Maria Bernadette in Damsigt e.o. (zie vorige alinea).
 - Springplank: investeren in een levensvatbaar onderwijsprofiel van de Springplank en het organiseren van meer activiteiten voor kinderen in het gebouw.

Analyse

De benoemde mogelijkheden vragen allen om een extra investering in schoolgebouwen. Het verplaatsen van De Margriet naar een locatie in Damsigt of het gezamenlijk huisvesten van De Margriet en De Maria Bernadette zijn aantrekkelijke opties omdat dit zowel een oplossing biedt voor de spreiding in Damsigt als de schoolgrootte van De Margriet. De gebouwen van De Margriet en De Maria Bernadette komen bovendien op korte termijn beide in aanmerking voor nieuwbouw (zie par. 6.7).

Het verplaatsen De Margriet naar een andere locatie / andere school heeft echter als nadeel dat De Heuvel/Amstelwijk dan geen school meer heeft. In hoofdstuk 6 (zie par. 6.4) is echter geconstateerd dat er slechts 174 schoolgaande kinderen zijn in De Heuvel/Amstelwijk. Zelfs wanneer alle scholen in de eigen wijk naar school zouden is een school van 200 leerlingen niet haalbaar.

Voorstel

De schoolbesturen dringen er op aan om in dit IHP te besluiten om zowel te investeren in de Margriet als de Springplank. Wat betreft de verplaatsing van de Margriet dient een locatieonderzoek te worden uitgevoerd naar de optimale locatie.

7.4 Scenario 4: Realisatie toekomstbestendige huisvesting

De ambitie voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting is in hoofdstuk 5 geformuleerd. Om toekomstbestendige huisvesting te realiseren, behorend bij deze ambities (zie par. 5.9), wordt het normbudget met 25% verhoogd. De huidige verhoging van 7% door de gemeente kan hier van worden afgetrokken. Indicatief betekent dit dat het normbedrag voor de realisatie van een 8-klassige basisschool komt op €1.645 per m².

7.5 Scenario 5: Realisatie ambities Coalitieakkoord

Het coalitieakkoord formuleert de wens om schone, veilige, comfortabele en duurzame schoolgebouwen te realiseren. Daarnaast geeft het coalitieakkoord een aantal concrete thema's waar de onderwijshuisvesting op zou kunnen aansluiten. In dit scenario wordt voor de onderwijshuisvesting invulling gegeven aan deze thema's.

- *Meer variatie aan schoolgebouwen:* er is een aantal nieuwbouwprojecten gepland. Hierdoor zal de variatie in gebouwen toenemen.
- *Meer variatie aan scholen:* scholen passen hun onderwijs aan op de vraag vanuit ouders / de wijk. Er ontstaat hierdoor vanzelf een variatie aan scholen. De IKC-ontwikkeling sluit hier op aan. Een IKC wordt namelijk aangepast aan de behoeften van de wijk. Door invoering van IKC's ontstaat meer variatie aan onderwijs en dus meer keuzevrijheid.
- *Groene schoolpleinen:* bij nieuwbouw van schoolgebouwen zal ook de ambitie van groene schoolpleinen worden meegenomen. In Leidschendam-Voorburg is bij de Maria Bernadette (Panta Rhei) een groen schoolplein gerealiseerd. De realiseerbaarheid van groene schoolpleinen is wel afhankelijk van subsidiemogelijkheden en de opstelling van de ouders.
- *Vraagbundeling energiebesparende maatregelen:* in overleg met de scholen zal onderzocht worden of verdergaande energiebesparende maatregelen door vraagbundeling gezamenlijk aanbesteed zou kunnen worden (denk aan ledverlichting of extra zonnepanelen).
- *Milieu - CO₂-uitstootreductie / Duurzame gebouwen:* de schoolbesturen zullen meedoen aan energiebesparende maatregelen bij bestaande bouw. Voorwaarde is wel dat de maatregelen moeten passen in het maatwerk voor

de individuele school. Bij nieuwbouwopgaven worden energiezuinige duurzame gebouwen gerealiseerd (zie scenario 4).

- *Veiligheid - Veilige scholen:* de schoolbesturen zullen participeren in programma's om schoolgebouwen veiliger te maken. Bij nieuwbouwopgaven worden veilige gebouwen gerealiseerd (zie scenario 4). De fietsknelpunten bij scholen worden onderzocht. Bij scholen worden goede en veilige fiets en voetpaden gerealiseerd.

8 FINANCIERING & PLANNING

Dit hoofdstuk geeft voor de scenario's uit hoofdstuk 7 aan wat de benodigde investeringen zijn en welke planning daarbij hoort.

8.1 Scenario 1: Realisatie passende huisvesting – huidig normbedrag

Om te komen tot passende huisvesting bij volumeafspraken zijn investeringen nodig bij de volgende scholen: Pius X, De Vijverhof, De Wegwijzer, De Trampoline, Emmaüs en de Maerten van den Veldeschool (zie par. 7.1).

Bij het bepalen van de investeringen is rekening gehouden met maatregelen voor het verbeteren van het binnenklimaat (Frisse scholen). Hiervoor wordt het normbedrag met 7% verhoogd (zie par. 6.10). Tevens is rekening gehouden met een welzijnscomponent van 90 m².

De totale investering voor 8.830 m² vervangende nieuwbouw van scholen en gymzalen bedraagt € 12.540.000. Bestaande uit:

- Een investering van € 10.470.000 voor vervangende nieuwbouw van 7.465 m² scholen op basis van een verhoging van de normbedragen met 7% (dit is ongeveer € 1.400 per m²).
- Een investering van € 2.070.000 voor de bouw van gymzalen op basis van normbedragen.

Dit normbedrag is te laag om de ambities voor aanvullend beleid van de gemeente en schoolbesturen te realiseren.

Voorburg

Bestuur	School	Start bouw	Uitvoering	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Panta Rhei	Pius X	2018	Nieuwbouw school	1.925	90	€ 2.700.000
			Nieuwbouw gymzaal	455		€ 690.000
Lucas	De Vijverhof	2019*	Nieuwbouw school	1.850	90	€ 2.520.000
			Nieuwbouw gymzaal	455		€ 690.000

Leidschendam

Bestuur	School	Start bouw	Uitvoering	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Panta Rhei	De Wegwijzer	2017	Nieuwbouw school	1.635	90	€ 2.280.000
			Nieuwbouw gymzaal	455		€ 690.000
Lucas	De Trampoline	2016	Nieuwbouw school	1.480	90	€ 2.220.000
Lucas	Emmaüs	2016	Vervanging noodlokalen	575		€ 750.000

Stompwijk

Bestuur	School	Start bouw	Uitvoering	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Panta Rhei	M. vd Veldeschool	2016	Nieuwbouw	1.100	90	**

	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Totaal school (ex M vd Velde)	7.465	360	€ 10.470.000
Totaal gymzaal (ex M vd Velde)	1.365		€ 2.070.000
Totaal (ex M vd Velde)	8.830	360	€ 12.540.000

Tabel 21: Benodigde investeringen voor uitvoering van scenario 1.

De nieuwbouwplannen voor De Groen van Prinsterer en De Dijsselbloem zijn naar verwachting in respectievelijk 2016 en 2017 gerealiseerd (planvorming IHP 20112014).

* Het huidige ruimtetekort bij de Vijverhof is dermate urgent dat de school niet kan wachten op de nieuwbouw. Om te voorzien in deze ruimtebehoefte wordt op korte termijn tijdelijke huisvesting beschikbaar gesteld voor twee groepen.

** De voorgenomen vernieuwbouw van basisschool Maerten van den Veldeschool maakt onderdeel uit van het project Kulturhus. De kosten van deze ontwikkeling komen ten laste van het project Kulturhus. Aanbesteding van het project Kulturhus zal naar verwachting in het 3e kwartaal 2015 plaatsvinden.

8.2 Scenario 2: Realisatie van Integrale Kindcentra

De gemeente realiseert bij nieuwbouw standaard 90 m² extra voor een welzijnscomponent. Integrale kindcentra vereisen naar verwachting een groter ruimtebeslag. Maatwerk per centra is wenselijk. Schoolbesturen en instellingen voor peuter en kinderopvang e.d. verzoeken de gemeente om voorfinanciering van de benodigde ruimten. Deze investering kan via huurinkomsten worden terugverdiend.

8.3 Scenario 3: Optimaliseren spreiding en levensvatbaarheid scholen

Voor nieuwbouw van De Margriet in combinatie met De Maria Bernadette is een investering nodig van € 3.400.000. De mogelijkheid om De Margriet te verplaatsen naar een eigen locatie in Damsigt wordt nog onderzocht. De benodigde investering in het onderwijsprofiel van De Springplank wordt eveneens uitgewerkt. Een voorstel voor de benodigde investering wordt apart van het IHP opgesteld en als een separaat voorstel aan de Raad aangeboden.

8.4 Scenario 4: Realisatie toekomstbestendige en duurzame huisvesting – verhoging normbedrag

Om te komen tot toekomstbestendige huisvesting bij volumeafspraken zijn investeringen nodig bij de volgende scholen: Pius X, De Vijverhof, De Wegwijzer, De Trampoline, Emmaüs en de Maerten van den Veldeschool (zie par. 7.1).

Bij het bepalen van de investeringen is rekening gehouden met maatregelen voor het verbeteren van het binnenklimaat (Frisse scholen). Hiervoor wordt het normbedrag met 7% verhoogd (zie par. 6.10). Daarbovenop wordt het normbedrag nog eens met 18% verhoogd. Totaal wordt het normbedrag dus met 25% verhoogd. Tevens wordt rekening gehouden met een welzijnscomponent van 90 m².

De totale investering voor 8.830 m² vervangende nieuwbouw van scholen en gymzalen bedraagt € 14.800.000. Bestaande uit:

- Een investering van € 12.355.000 voor vervangende nieuwbouw van 7.465 m² scholen op basis van een verhoging van de normbedragen met 25% (dit is ongeveer € 1.650 per m²).
- Een investering van € 2.445.000 voor de bouw van gymzalen op basis van normbedragen.

Dit normbedrag voldoet om de ambities voor aanvullend beleid van de gemeente en schoolbesturen te realiseren.

Voorburg

Bestuur	School	Start bouw	Uitvoering	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Panta Rhei	Pius X	2018	Nieuwbouw school	1.925	90	€ 3.190.000
			Nieuwbouw gymzaal	455		€ 815.000
Lucas	De Vijverhof	2019*	Nieuwbouw school	1.850	90	€ 2.970.000
			Nieuwbouw gymzaal	455		€ 815.000

Leidschendam

Bestuur	School	Start bouw	Uitvoering	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Panta Rhei	De Wegwijzer	2017	Nieuwbouw school	1.635	90	€ 2.690.400
			Nieuwbouw gymzaal	455		€ 815.000
Lucas	De Trampoline	2016	Nieuwbouw school	1.480	90	€ 2.620.000
Lucas	Emmaüs	2016	Vervanging noodlokalen	575		€ 885.000

Stompwijk

Bestuur	School	Start bouw	Uitvoering	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Panta Rhei	M. vd Veldeschool	2016	Nieuwbouw	1.100	90	**

	Netto BVO	Welzijn BVO	Bedrag
Totaal school (ex M vd Velde)	7.465	360	€ 12.355.000
Totaal gymzaal (ex M vd Velde)	1365		€ 2.445.000
Totaal (ex M vd Velde)	8.830	360	€ 14.800.000

Tabel 22: Benodigde investeringen voor uitvoering van scenario 4.

De nieuwbouwplannen voor de Groen van Prinsterer en De Dijsselbloem zijn naar verwachting in respectievelijk 2016 en 2017 gerealiseerd (planvorming IHP 2011-2014).

Indien wordt gekozen voor nieuwbouw van De Margriet in combinatie met De Maria Bernadette (scenario 3) is naar aanleiding van dit scenario een investering nodig van € 4.000.000.

* Het huidige ruimtetekort bij de Vijverhof is dermate urgent dat de school niet kan wachten op de nieuwbouw. Om te voorzien in deze ruimtebehoefte wordt op korte termijn tijdelijke huisvesting beschikbaar gesteld voor twee groepen.

** De voorgenomen vernieuwbouw van basisschool Maerten van den Veldeschool maakt onderdeel uit van het project Kulturhus. De kosten van deze ontwikkeling komen ten laste van het project Kulturhus. Aanbesteding van het project Kulturhus zal naar verwachting in het 3e kwartaal 2015 plaatsvinden

8.5 Scenario 5: Realisatie ambities Coalitieakkoord

Om de ambities uit het coalitieakkoord voor wat betreft groene schoolpleinen en veiligheid te realiseren is een extra budget nodig. Het voorstel is om voor deze maatregelen bij nieuwbouw een normbudget van € 150/m² beschikbaar te stellen. Dit zou betekenen dat naast de verhoging van het normbudget met 25% nog eens 10% extra budget vrijgemaakt zou moeten worden.

8.6 Tijdelijke huisvesting tijdens nieuwbouw/verbouwing

Bij nieuwbouw en renovatie is voor scholen tijdelijke huisvesting op de Oranje Nassaustraat beschikbaar.

9 VOORUITBLIK

Wat is de opgave voor de onderwijshuisvesting in de gemeente in de toekomst?

Met de realisatie van de investeringen in de onderwijshuisvesting zoals omschreven in scenario 1 en 4 worden vijf schoolgebouwen nieuw gebouwd. Hierdoor wordt 25% van de onderwijsgebouwen vervangen. Door deze investeringen wordt de gemiddelde leeftijd van de onderwijsgebouwen in de gemeente teruggebracht van 38 jaar naar 24 jaar²⁰. Het landelijk gemiddelde is 36 jaar.

Het aantal oude gebouwen (ouder dan 40 jaar) in Leidschendam-Voorburg teruggebracht tot vier:

- De Maria Bernadette (44 jaar oud in 2015)
- De Margriet (40 jaar oud in 2015)
- De Montessorischool (gedeeltelijk 43 jaar oud in 2015²¹)
- De Essesteijn (41 jaar oud in 2015)

Voor De Margriet wordt in scenario 3 een voorstel gedaan, al dan niet in combinatie met de Maria Bernadette. De twee andere scholen kunnen onderdeel zijn van de planvorming van het IHP 2019-2022. De bouwkundige staat van de gebouwen van de Montessorischool en de Essesteijn geven nog geen aanleiding tot vervanging.

Daarna zijn er pas in 2025 weer delen van schoolgebouwen ouder dan 40 jaar:

- De Emmaüs (bouwjaar 1985, in 2025 40 jaar oud)
- De Tandem (bouwjaar 1985, in 2025 40 jaar oud)

²⁰ Waar grootschalige renovatie heeft plaatsgevonden is het jaartal van de renovatie als bouwjaar genomen in de berekening.

²¹ Een gedeelte van de Montessorischool is in 2006 gebouwd.

In de periode tussen 2022-2025 zijn geen nieuwbouwopgaven voor de onderwijshuisvesting, mede door de ambitieuze investeringsopgave van dit IHP.

BIJLAGE I RUIMTETEKORTEN EN OVERSCHOTTEN GYMNASIEK PER SCHOOL IN KLOKUREN

Ruimtebehoefte Teldatum 10-2014
1.5 uur gym (norm) 3 uur gym (norm x 2)

1. Voorburg Noord

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal van Lodensteijnstraat	26	De Parachute	18.5	11

2. Bovenveen

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal Spinozalaan	26	Driemaster	15.5	5

3. Voorburg West

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal Heeswijkstraat*	26	Groen v. Prinsterer Pius X	-2.5	-31

4. Voorburg Midden en Oud

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal Dijsselbloem	26	Dijsselbloem	12.5	-1
Gymzaal Vijverhof	26	Vijverhof	15.5	5
Sporthal Forum Kwadraat	26	Prof. Casimir	15.5	5
Gymzaal Wijkerlaan	26	St. Maartens	12.5	-1
Gymzaal Lusthofstraat	26	De Lusthof	3.5	-19
Sporthal Forum Kwadraat	26	Montessorischool	8	-10
	156		67.5	-21

Ruimtebehoefte Teldatum 10-2014
1.5 uur gym (norm) 3 uur gym (norm x 2)

5. Essesteijn

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Sporthal Essesteijn	32	Essesteijn	31	10

	Capaciteit		2015	2015
Totaal Voorburg	266		130	-26

6. Damsigt e.o.

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal van Ruysdeallaan	26	Maria Bernadette	15.5	5

7. Leidschendam Zuid e.o.

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal Rijnlandstraat	26	De Zonnewijzer	17	8
Gymzaal Oude Bleijk	26	De Wegwijzer	14	2
	52		31	10

8. De Heuvel/Amstelwijk

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal Dobbelaan	26	Margriet	21.5	17

Ruimtebehoefte Teldatum 10-2014
1.5 uur gym (norm) 3 uur gym (norm x 2)

9. De Zijde/Duivenvoorde/Park Veursehout

Adres	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal De Waterlelie	13	De Trampoline	2.5	-8

10. De Prinsenhof

Bestuur	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal De Waterlelie	13	Springplank	5.5	-2

11. 't Lien/De Rietvink

Bestuur	Capaciteit	School	2015	2015
Gymzaal Leenkamp	13	Emmaus. Tandem	-8.5	-43

	Capaciteit		2015	2015
Totaal Leidschendam	143		67.5	-21

12. Stompwijk

Bestuur	Capaciteit	School	2015	2015
Sporthal De Meerhorst	26	M. vd Veldeschool	18.5	11

	Capaciteit		2015	2015
Totaal	435		216	-36

* De groepen 1 t/m 4 van De Groen van Prinsterer gaan gymmen in een vergroot speellokaal (oplevering in 2016).
Twee groepen (3 + 4) zijn niet meegenomen in de ruimtebehoefte.

Colofon

Aan dit rapport hebben meegewerkt

Ir. O. Martens

E. Vogelaar

Vastgoeddialog, Rotterdam

www.vastgoeddialog.nl

